

Strategia Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku

Zamawiający:

Urząd Gminy Kołaki Kościelne

ul. Kościelna 11

18-315 Kołaki Kościelne

www.kolaki.pl

Opracowanie:

Zespół EKO – GEO GLOB

www.ekogeoglob.pl

Strategię Rozwoju Gminy opracowano w oparciu o materiały źródłowe referatów Urzędu Gminy, gminnych jednostek organizacyjnych oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego.

KOŁAKI KOŚCIELNE, 2026 r.

Wykaz skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych
FENG	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki na lata 2021-2027
FEnIKS	Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027
FERC	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021-2027
FERS	Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JCWP	Jednolite Części Wód Powierzchniowych
JCWPD	Jednolite Części Wód Podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
mpzp	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
SRWP 2030	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia)
UG	Urząd Gminy Kołaki Kościelne

Spis treści

1. WSTĘP	6
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ.....	10
2.1. W zakresie sytuacji społecznej	11
2.2. W zakresie sytuacji gospodarczej.....	12
2.3. W zakresie sytuacji przestrzennej	13
2.4. W zakresie sytuacji klimatyczno – środowiskowej	14
3. ANALIZA SWOT	16
4. STRATEGICZNE KIERUNKI	21
4.1. Wizja rozwoju i misja Gminy Kołaki Kościelne w perspektywie do 2035 roku.....	22
4.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym	24
4.2.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia	49
5. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	51
6. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ GMINY.....	55
6.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	66
6.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kołaki Kościelne	69
7. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI NADRZĘDNYMI	77
8. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	82

8.1.	Monitoring	84
8.2.	Ewaluacja.....	85
9.	RAMY FINANSOWANIA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	86
ZAŁĄCZNIK NR I – DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ I KLIMATYCZNO – ŚRODOWISKOWEJ – ANALIZA DANYCH ZASTANYCH		89
Spis tabel		108
Spis rysunków i wykresów.....		108

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy stanowi kluczowy dokument wyznaczający kierunki jej długofalowego rozwoju oraz sposób reagowania na zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze i przestrzenne. Jej opracowanie jest odpowiedzią na potrzebę świadomego i odpowiedzialnego planowania przyszłości, opartego na rzetelnej diagnozie obecnej sytuacji oraz realnych potrzebach mieszkańców. Dokument ten porządkuje cele i priorytety samorządu, wskazując jednocześnie działania, które mają przyczynić się do podniesienia jakości życia lokalnej społeczności, wzmacniania potencjału gospodarczego oraz dbałości o przestrzeń i środowisko naturalne.

Strategia stanowi efekt analizy danych statystycznych, dokumentów planistycznych oraz wniosków płynących z konsultacji społecznych, dzięki czemu uwzględnia zarówno obiektywne uwarunkowania rozwojowe, jak i oczekiwania mieszkańców. Wyznacza ona spójną wizję rozwoju gminy, opartą na wykorzystaniu lokalnych zasobów i potencjałów, przy jednoczesnym minimalizowaniu zidentyfikowanych problemów i barier.

Strategia Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w gminie, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu.

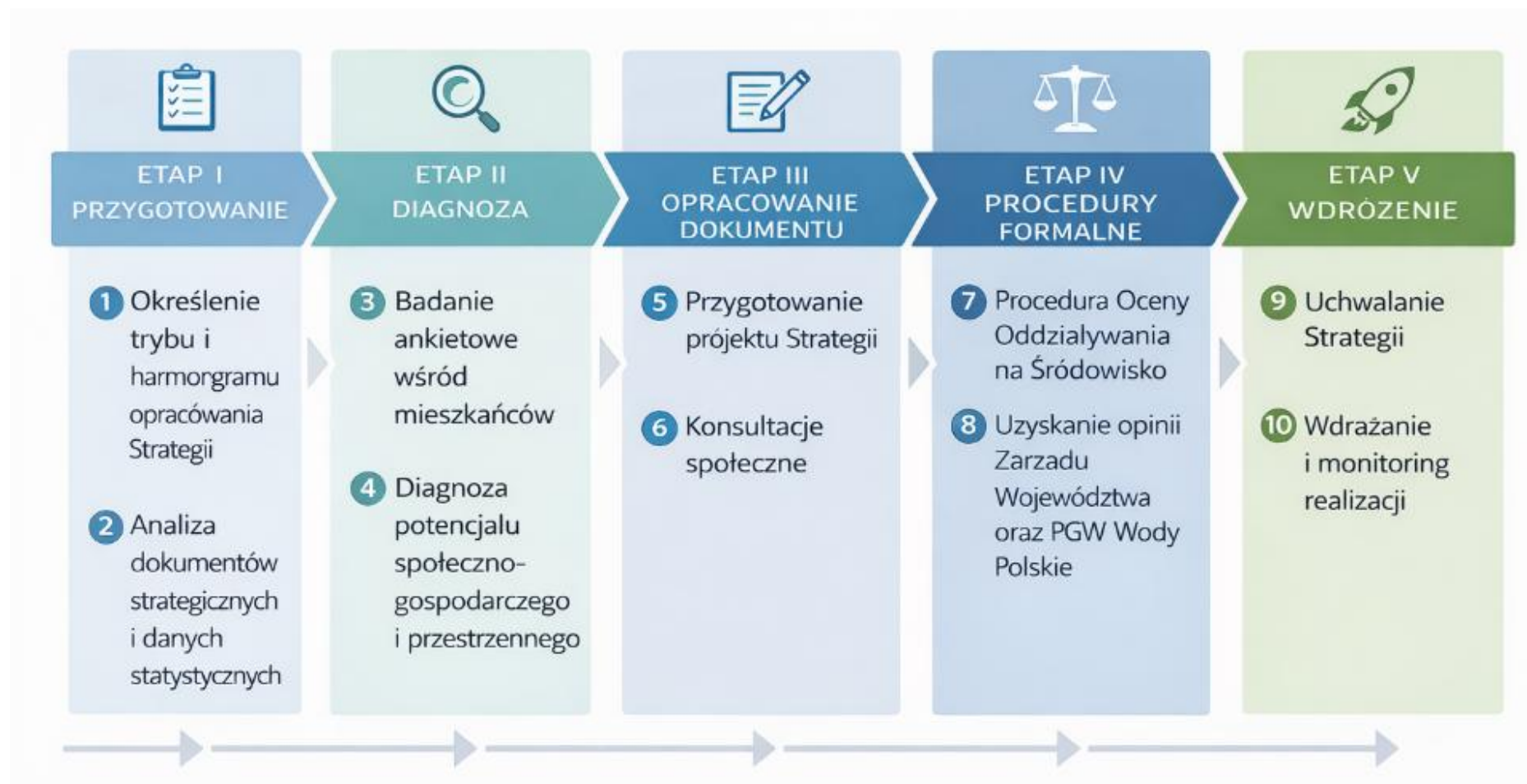
Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Najważniejszymi odbiorcami Strategii są mieszkańcy, dlatego też dokument powstał zgodnie z zasadami partycypacji społecznej, gwarantującej zaangażowanie lokalnej społeczności zarówno w proces jej tworzenia, jak i realizacji.

Projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Podlaskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198).

Poszczególne etapy prac nad Strategią

Metodyka opracowania Strategii

Rodzaj czynności	Opis
Analiza desk research (danych zastanych)	W pierwszej fazie opracowywania Strategii dokonano analizy danych wtórnych (zastanych). Wśród źródeł danych wymienić można: dostępne dokumenty diagnostyczne i planistyczne w wymiarze lokalnym i regionalnym, raporty o stanie gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kołaki Kościelne, a także ogólnodostępne ekspertyzy i opracowania. Analizie poddano również zbiory danych udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Lokalnych), Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Analizowane dane dotyczą lat 2020-2024, przy czym rok 2024 stanowi rok bazowy dla analiz porównawczych. Po zebraniu danych wyselekcjonowano informacje potrzebne do wypracowania wniosków na temat gminy, które stanowiły potem bazę do zdefiniowania celów strategicznych.
Badania ilościowe	W tworzeniu strategii uczestniczyli także mieszkańcy gminy. W celu poznania ich opinii na temat kondycji gminy Kołaki Kościelne, przeprowadzono badanie sondażowe w formie ankiety papierowej. Głos mieszkańców jest bardzo ważny w tworzeniu tego typu dokumentów, dlatego ich opinia była jednym z elementów bazowych do zdefiniowania celów strategicznych i kierunków rozwoju gminy.
Badania jakościowe	Badania jakościowe służą poznaniu szczegółowych informacji na temat kondycji gminy oraz zachodzących w niej procesów. Dzięki temu możliwe było zdefiniowanie konkretnych potrzeb, oczekiwań i możliwości związanych z rozwojem lokalnym. Zebrane informacje pozwoliły na sformułowanie konkretnych celów i schematu ich realizacji.
Analiza SWOT	Badania jakościowe oraz ilościowe mają na celu zebranie potrzebnych danych. Analiza SWOT ma na celu usystematyzowanie wszystkich informacji. W ramach analizy wyodrębniono mocne i słabe strony wynikające z wewnętrznego uwarunkowania gminy, a także szanse i zagrożenia będące czynnikami zewnętrznymi, na które gmina nie zawsze ma wpływ.

Rodzaj czynności	Opis
	Zdefiniowane potencjały i ograniczenia stały się punktem wyjścia przy formułowaniu celów strategicznych i kierunków rozwoju.
Opracowywanie misji i wizji gminy	Dokłada analiza danych zastanych, ilościowych, rozmowy z władzami gminy oraz analiza SWOT umożliwiły nakreślenie wizji i misji gminy Kołaki Kościelne. Wizja jest opisem pożądanego stanu gminy w długookresowej perspektywie, natomiast misja jest ogólnym kierunkiem działania, jakim powinna podążać gmina.
Sformułowanie celów	Wcześniejsze etapy prac pozwalają na sformułowanie konkretnych celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działania. Cele stanowią odpowiedź na rozpoznane problemy i potrzeby, umożliwiają wykorzystanie zdefiniowanych potencjałów gminy oraz stanowią szansę rozwoju. Ustanowione cele są spójne z wcześniej przyjętą wizją i misją gminy.
Opracowanie modelu funkcjonalno przestrzennego oraz rekomendacji w tym zakresie	Model stanowi graficzne odzwierciedlenie treści prezentowanych w dokumencie. Przedstawia najważniejsze elementy i uwarunkowania przestrzenne. Przedstawienie graficzne sprawia także, że określone kierunki rozwoju są bardziej przystępne w odbiorze.
Opracowanie części wdrożeniowej	Część wdrożeniowa przedstawia dokładne informacje dotyczące mechanizmów wdrażania – systemu realizacji strategii, jej aktualizacji oraz ewaluacji. Dzięki zaplanowaniu tych działań zapewniona jest ciągłość realizacji celów i ich odpowiednia efektywność. Oprócz tego dokument zawiera także ramy finansowe i źródła finansowania, które wpływają na ocenę możliwości realizacji celów strategii.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ

2.1. W zakresie sytuacji społecznej

- Gmina Kołaki Kościelne doświadcza procesu starzenia się ludności, przejawiającego się spadkiem udziału osób w wieku produkcyjnym i wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Przy względnie stabilnym, lecz niskim udziale dzieci i młodzieży oznacza to pogłębianie się niekorzystnych relacji demograficznych. W konsekwencji rośnie obciążenie demograficzne ludności w wieku produkcyjnym, zwiększa się zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze, a jednocześnie maleje potencjał rozwojowy rynku pracy.
- W perspektywie kolejnych lat jednym z kluczowych wyzwań rozwojowych Gminy Kołaki Kościelne będzie postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej. Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym będzie generował rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, zdrowotne i integracyjne, dostosowane do potrzeb seniorów. W związku z tym zasadne jest rozważenie utworzenia dziennego domu seniora, który stanowiłby miejsce wsparcia, aktywizacji i integracji osób starszych. Tego typu placówka mogłaby zapewniać opiekę w ciągu dnia, organizować zajęcia aktywizujące, rehabilitacyjne i edukacyjne oraz przeciwdziałać samotności i wykluczeniu społecznemu seniorów. Realizacja takiego przedsięwzięcia wpisywałaby się w działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców oraz budowania systemu wsparcia adekwatnego do zmian demograficznych zachodzących w gminie.
- System edukacji na terenie Gminy Kołaki Kościelne opiera się na funkcjonowaniu jednej szkoły podstawowej wraz z oddziałami przedszkolnymi, co zapewnia mieszkańcom dostęp do edukacji na poziomie podstawowym w miejscu zamieszkania. Jednocześnie na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek, co ogranicza dostępność opieki nad dziećmi do lat 3 i może stanowić barierę dla młodych rodzin oraz aktywizacji zawodowej rodziców. W kontekście jakości kształcenia warto zauważyć, że wyniki egzaminu ósmoklasisty osiągane przez uczniów szkół w gminie utrzymują się na stabilnym, umiarkowanym poziomie. Jednocześnie pozostają one nieco niższe w porównaniu ze średnimi wartościami odnotowywanymi w powiecie zambrowskim oraz w województwie podlaskim, co wskazuje na potencjał do dalszego wzmacniania efektów edukacyjnych.
- Biblioteka Publiczna Gminy Kołaki Kościelne to podstawowa instytucja kultury działająca w gminie. Jej siedziba znajduje się w Kołakach Kościelnych, przy ul. Kościelnej 11 i oferuje mieszkańcom dostęp do zbiorów książek, audiobooków oraz wypożyczeń. Biblioteka prowadzi działalność kulturotwórczą (m.in. może organizować warsztaty, spotkania czy wydarzenia – np. warsztaty fotograficzno-multimedialne realizowane w jej ramach), co czyni ją lokalnym centrum życia kulturalnego społeczności. Uzupełnieniem oferty kulturalnej są również świetlice wiejskie, które odgrywają istotną rolę w integracji mieszkańców i animowaniu życia społecznego na poziomie sołectw. To w nich odbywają

się spotkania mieszkańców, wydarzenia okolicznościowe, zajęcia dla dzieci i młodzieży, warsztaty oraz inicjatywy oddolne. Świetlice stanowią ważny element infrastruktury społecznej gminy, wzmacniający kapitał społeczny oraz sprzyjający budowaniu lokalnej tożsamości i aktywności obywatelskiej. W świetlicach działają również lokalne Koła Gospodyń Wiejskich.

- W ostatnich latach widoczny jest spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, co może świadczyć o stopniowej poprawie sytuacji materialnej części mieszkańców oraz zmianach w systemie wsparcia. Po 2020 roku skala korzystania ze świadczeń ustabilizowała się na niższym poziomie, co wskazuje, że pomoc koncentruje się obecnie na mniejszej, lecz stałej grupie osób i rodzin wymagających wsparcia. System pomocy społecznej nadal pełni istotną rolę w zabezpieczaniu potrzeb mieszkańców znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej.
- Gmina Kołaki Kościelne charakteryzuje się wysokim poziomem bezpieczeństwa publicznego. Niski poziom przestępczości, brak istotnych zagrożeń o charakterze ponadlokalnym oraz stabilna sytuacja społeczna sprzyjają poczuciu bezpieczeństwa wśród mieszkańców. Istotną rolę w tym zakresie odgrywa lokalna współpraca samorządu z jednostkami Policji oraz aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych, które zapewniają szybkie reagowanie w sytuacjach zagrożenia.
- System opieki zdrowotnej na terenie Gminy Kołaki Kościelne ma charakter podstawowy i koncentruje się na świadczeniach w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Mieszkańcy mają dostęp do lekarza rodzinnego, usług pielęgniarskich oraz podstawowej diagnostyki w lokalnej placówce lub w najbliższym sąsiedztwie gminy. Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej oraz leczenia szpitalnego wymaga dojazdu do ośrodków zlokalizowanych poza gminą, przede wszystkim w mieście powiatowym i większych miastach regionu. System zapewnia bieżące zabezpieczenie podstawowych potrzeb zdrowotnych mieszkańców, jednak w kontekście starzenia się społeczeństwa istotne staje się dalsze wzmacnianie usług opiekuńczych i profilaktycznych na poziomie lokalnym.
- W kolejnych latach istotnym kierunkiem działań powinno być wzmacnianie integracji społecznej mieszkańców Gminy Kołaki Kościelne. Konieczne jest podejmowanie inicjatyw sprzyjających budowaniu więzi międzyludzkich, aktywizacji społecznej oraz współpracy pomiędzy różnymi grupami wiekowymi i środowiskami lokalnymi.

2.2. W zakresie sytuacji gospodarczej

- Rozwój przedsiębiorczości w gminie ma charakter oddolny i opiera się głównie na działalności jednoosobowej oraz rodzinnej. Brakuje natomiast większych podmiotów, które mogłyby generować stabilne miejsca pracy i silniejszy impuls rozwojowy.

W perspektywie strategicznej kluczowe będzie wspieranie dalszego rozwoju mikroprzedsiębiorstw, stymulowanie powstawania nowych firm oraz tworzenie warunków sprzyjających wzrostowi skali działalności gospodarczej, tak aby zwiększać konkurencyjność i poziom przedsiębiorczości w Gminie Kołaki Kościelne.

- Rolnictwo stanowi jeden z kluczowych filarów gospodarki Gminy Kołaki Kościelne i ma dominujące znaczenie w strukturze funkcjonalnej gminy. Obszar gminy ma typowo rolniczy charakter, z przewagą użytków rolnych oraz rozproszoną zabudową zagrodową. Gospodarstwa rolne stanowią podstawowe źródło utrzymania znacznej części mieszkańców, a działalność rolnicza w istotny sposób kształtuje krajobraz oraz lokalną strukturę społeczną i ekonomiczną. Produkcja rolna koncentruje się przede wszystkim na hodowli bydła oraz produkcji mleka, co jest charakterystyczne dla regionu północno-wschodniej Polski. Istotne znaczenie ma również produkcja roślinna, głównie uprawy zbóż oraz roślin pastewnych, podporządkowane w dużej mierze potrzebom gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą. Struktura agrarna opiera się głównie na gospodarstwach rodzinnych o niewielkiej i średniej powierzchni, co wpływa na rozdrobnienie produkcji oraz ograniczone możliwości inwestycyjne części rolników. Rolnictwo w gminie stoi jednak przed szeregiem wyzwań, takich jak zmienność cen produktów rolnych, rosnące koszty produkcji, konieczność dostosowywania się do wymogów środowiskowych i klimatycznych oraz postępujące starzenie się właścicieli gospodarstw. Istotnym czynnikiem stają się także zmiany klimatyczne, w tym okresowe susze oraz niestabilność warunków pogodowych, które mogą wpływać na wielkość i opłacalność produkcji. W perspektywie rozwojowej rolnictwo w Gminie Kołaki Kościelne powinno być wspierane poprzez działania sprzyjające modernizacji gospodarstw, poprawie efektywności produkcji, wdrażaniu innowacyjnych i ekologicznych rozwiązań oraz dywersyfikacji źródeł dochodu, w tym rozwoju przetwórstwa lokalnego i działalności pozarolniczej. Wzmocnienie sektora rolnego ma kluczowe znaczenie dla stabilności gospodarczej gminy oraz zachowania jej wiejskiego, produkcyjnego charakteru.
- Obszar gminy Kołaki Kościelne posiada liczne walory turystyczne: naturalne oraz wynikające z dorobku kulturowego, historii regionu i działalności mieszkańców. Walory przyrodnicze, uwarunkowania kulturowe, liczne tereny leśne, możliwości rozwoju agroturystyki i rekreacji są czynnikami sprzyjającymi rozwojowi turystyki.

2.3. W zakresie sytuacji przestrzennej

Gmina Kołaki Kościelne ma korzystne położenie komunikacyjne dzięki znajdującej się w pobliżu drodze ekspresowej S8 (Via Baltica), która stanowi jedną z głównych tras krajowych łączących północno-wschodnią Polskę z centralną i południową częścią kraju. Dzięki temu gmina ma dobry dostęp do sieci dróg o wyższej przepustowości i kierunków komunikacyjnych, co sprzyja mobilności osób i towarów. W obrębie gminy funkcjonuje również sieć dróg powiatowych i gminnych, które łączą miejscowości wiejskie i umożliwiają dostęp do głównych tras regionalnych. Drogi te są kluczowe dla codziennych

dojazdów mieszkańców do placówek edukacyjnych, usługowych, administracyjnych i zdrowotnych.

- Gmina dysponuje rozbudowaną siecią wodociągową, a poziom zwodociągowania należy do bardzo wysokich, co oznacza, że zdecydowana większość mieszkańców korzysta z wody dostarczanej z ujęć komunalnych. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest poprzez lokalne ujęcia i stacje uzdatniania wody, które zapewniają odpowiednią jakość wody zgodnie z obowiązującymi normami sanitarnymi. Na terenie Gminy Kołaki Kościelne nie funkcjonuje zbiorcza sieć kanalizacyjna obejmująca miejscowości gminy. Gospodarka ściekowa opiera się głównie na rozwiązaniach indywidualnych, takich jak przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe (szamba). Taki model jest charakterystyczny dla gmin o rozproszonej zabudowie wiejskiej, jednak wymaga stałego nadzoru w zakresie prawidłowej eksploatacji oraz systematycznego wywozu nieczystości ciekłych, aby ograniczać ryzyko zanieczyszczenia gleb i wód gruntowych.
- W latach 2015–2024 w gminie Kołaki Kościelne obserwowany jest stabilny rozwój zasobów mieszkaniowych, przejawiający się systematycznym wzrostem liczby mieszkań. Przyrost miał charakter równomierny i wskazuje na utrzymujące się zainteresowanie budownictwem mieszkaniowym, głównie jednorodzinnym, co jest typowe dla gmin o charakterze wiejskim. Jednocześnie wyraźnie rośnie standard zamieszkania. Powierzchnia mieszkania przypadająca na jedną osobę systematycznie rośnie, co wskazuje na stopniową poprawę komfortu życia.
- Jako priorytety na najbliższe lata w zakresie rozwoju infrastruktury wskazuje się modernizację dróg, rozwój sieci dróg rowerowych, modernizację oświetlenia, a także działania związane z ustawą o obronności.

2.4. W zakresie sytuacji klimatyczno – środowiskowej

- Wody powierzchniowe na terenie Gminy Kołaki Kościelne mają charakter typowy dla obszarów rolniczych północno-wschodniej Polski. Nie występują tu duże rzeki ani jeziora o znaczeniu regionalnym. Sieć hydrograficzna jest stosunkowo słabo rozwinięta i obejmuje głównie niewielkie cieki wodne, rowy melioracyjne oraz drobne strugi o lokalnym znaczeniu. Cieki te pełnią przede wszystkim funkcję odwadniającą i melioracyjną, wspierając gospodarkę rolną poprzez regulację stosunków wodnych na użytkach rolnych. Występują także niewielkie zbiorniki wodne o charakterze retencyjnym lub gospodarczym, jednak ich rola w bilansie wodnym gminy jest ograniczona.

- System gospodarki odpadami w Gminie Kołaki Kościelne funkcjonuje w sposób zapewniający mieszkańcom dostęp do pełnego zakresu usług odbioru i zagospodarowania odpadów, w tym poprzez Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. Jednocześnie obserwowany jest wzrost kosztów funkcjonowania systemu, który przewyższa tempo wzrostu wpływów z opłat ponoszonych przez mieszkańców. Wymusza to konieczność dostosowywania stawek oraz stałego monitorowania bilansowania systemu, zgodnie z zasadą samofinansowania gospodarki odpadami. Zwiększająca się ilość odbieranych odpadów dodatkowo wpływa na wzrost wydatków, co stanowi istotne obciążenie dla budżetu gminy. Istotnym problemem pozostaje także nieosiąganie wymaganych poziomów przygotowania odpadów do ponownego użycia i recyklingu. Ponad połowę strumienia odpadów stanowią odpady zmieszane, co świadczy o niewystarczającym poziomie selektywnej zbiórki.

W tej sytuacji kluczowe znaczenie ma intensyfikacja działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, zwiększenie skuteczności kontroli prawidłowości segregacji oraz podejmowanie działań organizacyjnych sprzyjających poprawie efektywności systemu.
- Lasy na terenie Gminy Kołaki Kościelne stanowią istotny element lokalnego środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu. Choć gmina ma charakter typowo rolniczy, obszary leśne pełnią ważne funkcje ekologiczne, klimatyczne i społeczne. Wpływają na poprawę jakości powietrza, retencję wody, ochronę gleb przed erozją oraz kształtowanie lokalnego mikroklimatu. Stanowią również naturalną barierę ograniczającą rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń i hałasu.
- Na terenie Gminy Kołaki Kościelne zaopatrzenie w ciepło odbywa się z wykorzystaniem indywidualnych kotłowni na paliwo stałe. Brak jest centralnego systemu grzewczego obsługującego poszczególne miejscowości. Domy mieszkalne posiadają kotłownie indywidualne, w większości opalane są węglem i drewnem.
- Gmina Kołaki Kościelne, podobnie jak wiele innych jednostek samorządowych w Polsce, doświadcza skutków postępujących zmian klimatu
- . Zjawiska te mają charakter stopniowy i przejawiają się przede wszystkim większą niestabilnością warunków atmosferycznych oraz częstszym występowaniem zdarzeń o charakterze skrajnym, takich jak okresowe susze czy intensywne opady. Zmiany klimatyczne oddziałują również na lokalne środowisko przyrodnicze, w tym na zasoby leśne stanowiące istotny element krajobrazu gminy. Wzrost średnich temperatur oraz wydłużające się okresy niedoboru opadów prowadzą do osłabienia drzewostanów, co zwiększa ich podatność na choroby, gradacje szkodników oraz inne czynniki stresowe. W dłuższej perspektywie może to wpływać na stabilność ekosystemów leśnych oraz ich funkcje przyrodnicze i gospodarcze. Na obszarze gminy istotną rolę odgrywa także retencja naturalna, związana z użytkami rolnymi, terenami leśnymi oraz lokalnymi ciekami wodnymi.

3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie analizy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Podczas analizy danych, dokonano podziału zebranych informacji na cztery grupy:

- S (ang. strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma gmina;
- W (ang. weaknesses) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma gmina;
- O (ang. opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy;
- T (ang. threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Do opracowania analizy SWOT wykorzystano dane z:

- wniosków zawartych w Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno – środowiskowej Gminy Kołaki Kościelne,
- danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Gminy Kołaki Kościelne,
- wyników badań ankietowych.

Analizę SWOT dla Gminy Kołaki Kościelne przedstawia zestawienie poniżej:

MOCNE STRONY

- Gmina zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie drogi ekspresowej S8 (odcinek Via Baltica), dobrze wykształcony układ komunikacyjny dostosowany do sieci osadniczej gminy
- Korzystna lokalizacja w pobliżu linii kolejowej, pętli zjazdowej i sieci dróg bezpośrednich do miast województwa podlaskiego i stolicy kraju
- Położenie gminy na terenie „Zielonych Płuc Polski”
- Niski i stabilny poziom bezrobocia rejestrowanego – korzystna sytuacja na lokalnym rynku pracy na tle powiatu i województwa
- Wysoki poziom zaangażowania społecznego przy realizacji inwestycji celu publicznego
- Korzystne wyposażenie obszaru gminy w usługi podstawowe
- Funkcjonujący PSZOK
- Dobrze funkcjonująca opieka i pomoc społeczna
- Wysoki poziom zwodociągowania gminy
- Jedna z lepszych w województwie podlaskim rolnicza przestrzeń produkcyjna, co stwarza możliwość intensyfikacji produkcji rolniczej i rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego
- Brak przemysłu silnie zanieczyszczającego środowisko
- Brak zagrożenia powodziowego
- Spokojne otoczenie sprzyjające rozwojowi turystyki i wypoczynku
- Dostępność terenów pod inwestycje
- Wysoki poziom bezpieczeństwa
- Systematyczny rozwój zasobów mieszkaniowych

SLABE STRONY

- Starzenie się społeczności lokalnej, odpływ młodych ludzi
- Brak rozwiniętej infrastruktury dedykowanej seniorom
- Brak form opieki dla dzieci do lat 3
- Niedostatecznie rozwinięty poziom edukacji, niski wskaźnik skolaryzacji
- Poziom nauczania z potencjałem do dalszego podnoszenia wyników edukacyjnych względem średniej wojewódzkiej
- Brak dostępności do zbiorczych systemów ciepłowniczych
- Brak rozwiniętej sieci kanalizacyjnej, zły stan elementów sieci wodociągowej, brak oczyszczalni ścieków, brak kanalizacji deszczowej, stacje uzdatniania wody wymagające modernizacji
- Uciążliwości środowiskowe związane z intensywną produkcją rolną, w tym emisja odorów i zanieczyszczanie dróg lokalnych
- Niski zasób wód powierzchniowych
- Niski udział OZE
- Brak rozwiniętej infrastruktury ścieżek rowerowych
- Brak wystarczającej liczby miejsc spotkań dla młodzieży
- Baza gospodarcza oparta głównie na mikroprzedsiębiorstwach, przy niewielkiej liczbie średnich i większych firm tworzących miejsca pracy
- Niski poziom przedsiębiorczości
- Ograniczona dostępność wielkopowierzchniowych obiektów handlowych

SZANSE

- Możliwość pozyskania dofinansowań w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz planowanej na lata 2028-2034, a także programów krajowych
- Wdrażanie idei "Slow life" i "slow city", opartych na działaniach prospołecznych i prośrodowiskowych oraz pielęgnowaniu indywidualnego charakteru gminy, w tym odnowie zabytków i dbaniu o lokalną twórczość i kuchnię, jako jednego ze środków promocji gminy
- Prowadzenie przez państwo polityki prorodzinnej
- Wzrost poziomu rozwoju gospodarczego kraju
- Współpraca z pobliskimi gminami i nadrzędnymi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zaplanowanych działań

ZAGROŻENIA

- Nowe regulacje prawne dot. m.in. podatków czy programów ogólnokrajowych, które mają negatywny wpływ na budżety gmin i mogą powodować ograniczenie realizacji nowych inwestycji
- Niska dochodowość produkcji rolnej
- Duży wzrost inflacji powodujący konieczność ponoszenia większych wydatków
- Przerzucanie na gminy przez ustawodawcę większej liczby zadań przy braku wymaganej pomocy finansowej
- Wzrost zadłużenia państwa
- Wzmoczona konkurencja między samorządami o pozyskanie inwestorów

4. STRATEGICZNE KIERUNKI

4.1. Wizja rozwoju i misja Gminy Kołaki Kościelne w perspektywie do 2035 roku

Wizja i misja rozwoju to nieobowiązkowe elementy strategii rozwoju gminy. Jednakże zdecydowano się na ich umieszczenie w dokumencie w celu wskazania ogólnego kierunku działania oraz oczekiwanego stanu docelowego w perspektywie 2035 roku. Oba te elementy są wprowadzeniem do poziomu planów strategicznych oraz odnoszą się do kluczowych priorytetów i wyzwań stojących przed gminą.

Misja to element Strategii, który wskazuje na najważniejsze kierunki rozwoju gminy. Skupione są w niej wszystkie podstawowe wartości, które przyświecają władzom Gminy Kołaki Kościelne i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Misja wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych.

Misją Gminy Kołaki Kościelne jest zrównoważony i odpowiedzialny rozwój społeczno-gospodarczy, oparty na nowoczesnej infrastrukturze technicznej i cyfrowej, wysokiej jakości usługach publicznych.

Gmina dąży do tworzenia przyjaznych warunków życia, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej, wspiera rozwój lokalnej przedsiębiorczości i rolnictwa, wzmacnia kapitał społeczny oraz dba o środowisko naturalne.

Priorytetem jest zapewnienie wysokiej jakości edukacji, oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, rozwój usług dla seniorów i rodzin, a także budowanie wspólnoty opartej na współpracy, dialogu i poczuciu odpowiedzialności za dobro wspólne.

Gmina Kołaki Kościelne konsekwentnie buduje swój wizerunek jako miejsca bezpiecznego i atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania i rozwoju rolnictwa.

Wizja, jako jeden z głównych elementów Strategii rozwoju, przedstawia pożądany obraz Gminy w przyszłości, stanowi tym samym priorytetowy punkt wyjścia wobec planowanych działań rozwojowych oraz pełni funkcję nadrzędnego celu Strategii.

Gmina Kołaki Kościelne to rozwijająca się wspólnota samorządowa, która skutecznie łączy rolniczy charakter z przedsiębiorczością i innowacyjnością.

Wykorzystując dogodny położenie komunikacyjne oraz walory środowiskowe, tworzy atrakcyjne warunki do życia, pracy i inwestowania. To gmina o wysokiej jakości usług publicznych, rozwiniętej infrastrukturze technicznej i cyfrowej oraz aktywnej, zintegrowanej społeczności lokalnej.

Kołaki Kościelne są miejscem bezpiecznym, przyjaznym rodzinom i seniorom, wspierającym rozwój gospodarczy, troszczącym się o środowisko naturalne oraz konsekwentnie budującym swoją konkurencyjność i pozytywny wizerunek.

4.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153).

Podstawę do formułowania celów strategicznych stanowią wnioski wypracowane w trakcie opracowania diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej gminy. Istotnym źródłem informacji były również wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, które pozwoliły lepiej rozpoznać ich potrzeby i oczekiwania dotyczące dalszego rozwoju gminy Kołaki Kościelne.

Wyznaczone cele strategiczne odnoszą się do kluczowych obszarów planowania wskazanych w ustawie o samorządzie gminnym. Realizacja działań w ramach trzech ujętych w niej wymiarów sprzyjać będzie wszechstronnemu i zrównoważonemu rozwojowi gminy. Poszczególne obszary wzajemnie się uzupełniają, a określone w ich ramach cele mają charakter długofalowy i wyznaczają ogólny kierunek działań niezbędnych do osiągnięcia założeń przyjętych w strategii.

W dokumencie wskazano cztery cele strategiczne, odnoszące się kolejno do sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej.

SPOŁECZNY

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego

GOSPODARCZY

Cel strategiczny 2. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy

PRZESTRZENNY

Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i poprawa dostępności infrastrukturalnej gminy

**KLIMATYCZNO -
ŚRODOWISKOWY**

Cel strategiczny 4. Ochrona zasobów przyrodniczych oraz rozwój funkcji rekreacyjnych i adaptacja do zmian klimatu

SPOŁECZNY

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego

Sytuacja demograficzna Gminy Kołaki Kościelne charakteryzuje się utrwalonym trendem spadkowym liczby ludności oraz postępującym procesem starzenia się społeczeństwa. W ostatnich latach obserwowany jest systematyczny ubytek mieszkańców, co oznacza zmniejszanie się potencjału demograficznego gminy. Spadek liczby ludności ma charakter długookresowy i wynika zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i ujemnego salda migracji.

Istotnym zjawiskiem jest utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, co oznacza przewagę liczby zgonów nad liczbą urodzeń. W połączeniu z odpływem migracyjnym, zwłaszcza osób młodych i w wieku produkcyjnym, prowadzi to do zawężania podstawy demograficznej oraz pogłębiania niekorzystnych proporcji wiekowych. Struktura ludności wskazuje na malejący udział osób w wieku produkcyjnym oraz systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to zwiększające się obciążenie demograficzne i rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i zdrowotne.

Relatywnie stabilny, lecz niezbyt wysoki udział dzieci i młodzieży nie gwarantuje pełnej zastępowalności pokoleń. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do dalszego zmniejszania liczby uczniów w szkołach, ograniczenia oferty edukacyjnej oraz spadku aktywności społecznej młodszych grup mieszkańców.

Gmina Kołaki Kościelne stoi przed wyzwaniem przeciwdziałania depopulacji oraz starzeniu się społeczeństwa. Kluczowe będzie wzmacnianie funkcji mieszkaniowej, poprawa dostępności usług dla rodzin, rozwój infrastruktury społecznej oraz tworzenie warunków sprzyjających osiedlaniu się i pozostawaniu osób młodych. Bez aktywnych działań prorozwojowych procesy demograficzne mogą w dalszym ciągu ograniczać potencjał społeczno-gospodarczy gminy.

Gmina charakteryzuje się stosunkowo wysokim poziomem bezpieczeństwa i spokojnym, wiejskim charakterem sprzyjającym codziennemu funkcjonowaniu mieszkańców. Jednocześnie, podobnie jak w wielu gminach o podobnej strukturze, część społeczności zmagają się z problemami społecznymi, takimi jak ubóstwo, uzależnienia (w tym alkoholizm) czy trudności opiekuńczo-wychowawcze. Zjawiska te mają charakter lokalny, jednak wymagają stałego wsparcia ze strony instytucji pomocowych oraz działań profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę jakości życia i integrację społeczną mieszkańców.

Zauważalny jest brak większej infrastruktury kulturalno-rekreacyjnej, która mogłaby poszerzyć ofertę dla mieszkańców.

Oferta edukacyjna Gminy Kołaki Kościelne koncentruje się wokół Szkoły Podstawowej im. Romualda Jałbrzykowskiego w Kołakach Kościelnych, dla której organem prowadzącym jest Gmina. Placówka zapewnia realizację obowiązku szkolnego na poziomie edukacji podstawowej oraz prowadzi oddziały przedszkolne, umożliwiając objęcie wychowaniem przedszkolnym dzieci w wieku 3–6 lat. Jednocześnie oferta edukacyjna gminy ma charakter ograniczony terytorialnie – na jej terenie nie funkcjonuje żłobek ani szkoły ponadpodstawowe, co powoduje konieczność dojazdu do placówek w sąsiednich miejscowościach. Wyzwania w obszarze edukacji związane są również z procesami demograficznymi, w tym zmniejszającą się liczbą dzieci i młodzieży. Respondenci zwracali uwagę na niewystarczającą liczbę miejsc w oddziałach przedszkolnych oraz ograniczoną elastyczność organizacyjną (m.in. w zakresie godzin funkcjonowania), co może utrudniać łączenie obowiązków zawodowych z opieką nad dziećmi.

System opieki zdrowotnej w Gminie Kołaki Kościelne ma charakter podstawowy i koncentruje się na zapewnieniu mieszkańcom dostępu do świadczeń w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Funkcjonujące na terenie gminy lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie placówki umożliwiają korzystanie z usług lekarza rodzinnego, opieki pielęgniarskiej oraz podstawowych badań diagnostycznych. Zapewnia to realizację bieżących potrzeb zdrowotnych mieszkańców, w tym opiekę nad osobami przewlekle chorymi oraz działania profilaktyczne. Jednocześnie oferta specjalistyczna jest ograniczona i wymaga korzystania z placówek zlokalizowanych poza gminą, przede wszystkim w ośrodku powiatowym oraz w większych miastach regionu. Dotyczy to zarówno konsultacji specjalistycznych, jak i leczenia szpitalnego czy zaawansowanej diagnostyki. W praktyce oznacza to konieczność dojazdu oraz uzależnienie od dostępności transportu i terminów w zewnętrznych jednostkach ochrony zdrowia. W kontekście obserwowanych zmian demograficznych, w tym wzrastającego udziału osób w wieku poprodukcyjnym, szczególnego znaczenia nabiera rozwój usług zdrowotnych i opiekuńczych na poziomie lokalnym. Wyzwanie stanowi zapewnienie szerszego wsparcia dla seniorów, w tym w zakresie profilaktyki, opieki środowiskowej oraz usług wspierających osoby z ograniczoną samodzielnością.

Poziom integracji społecznej w Gminie Kołaki Kościelne należy ocenić jako ograniczony i wymagający wzmocnienia. Zróżnicowanie aktywności mieszkańców, niewystarczająca liczba inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym oraz ograniczone zaangażowanie części społeczności w życie publiczne powodują, że potencjał kapitału społecznego nie jest w pełni wykorzystywany.

Sytuacja ta wskazuje na potrzebę intensyfikacji działań sprzyjających budowaniu więzi lokalnych, rozwijaniu współpracy między mieszkańcami oraz wzmocnieniu aktywności obywatelskiej. Istotne jest wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych, organizowanie wydarzeń integracyjnych oraz tworzenie przestrzeni sprzyjających spotkaniom i współdziałaniu różnych grup wiekowych. Wzmocnienie integracji społecznej stanowi ważny element poprawy jakości życia oraz budowania trwałego i zaangażowanego społeczeństwa lokalnego.

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
System wsparcia integracji społecznej i ograniczaniu zjawisk wykluczenia	Rozwój infrastruktury i oferty wsparcia dedykowanej osobom starszym, w tym tworzenie przestrzeni integracji i aktywizacji seniorów oraz wzmacnianie lokalnej polityki senioralnej	- Wsparcie seniorów z terenu gminy, którzy stanowić będą coraz większy odsetek mieszkańców
	Utworzenie Domu Seniora	- Wyrównywanie szans rozwojowych osób z niepełnosprawnościami
	Likwidacja przeszkód architektonicznych w przestrzeni publicznej, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej, w celu zwiększenia ich dostępności dla wszystkich mieszkańców	- Szczególna opieka nad osobami wykluczonymi
	Rozszerzanie dostępności wysokiej jakości usług opiekuńczych dla osób wymagających szczególnego wsparcia, przy jednoczesnym podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji opiekunów oraz asystentów rodzin	- Zwiększona integracja mieszkańców - Zwiększenie gotowości bojowej i skuteczności działań jednostek OSP,

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
	Wzmacnianie mechanizmów współpracy sołtysów w działaniach mających na celu zwiększenie integracji mieszkańców poszczególnych miejscowości	co przełoży się na podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy
	Prowadzenie działań na rzecz pobudzenia i wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz zwiększenia poziomu partycypacji mieszkańców w procesach rozwojowych	- Wdrożenie i rozwój systemu profilaktyki oraz diagnostyki zdrowia
	Wsparcie jednostek organizacyjnych działających w gminie w zakresie świadczenia usług społecznych	
	Systematyczne doposażanie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP) z terenu gminy	
	Zagospodarowanie zdegradowanych budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja pod nowe funkcje publiczne	

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
	Wsparcie działań na rzecz budownictwa socjalnego dla mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej	
	Wsparcie działań na rzecz poprawy dostępności do opieki psychologicznej, w tym w szczególności dla dzieci i młodzieży	

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Podnoszenie standardu i dostępności usług edukacyjnych	Utworzenie systemu opieki nad dziećmi do lat 3	- Wysoka dostępność oferty edukacyjnej - Rozwinięta oferta kulturalna dla wszystkich grup mieszkańców
	Poprawa i rozwój poziomu opieki wychowania przedszkolnego	
	Dostosowanie sieci szkół i przedszkoli do sytuacji demograficznej oraz układu osadniczego gminy, w tym adaptacja budynku po byłej szkole w Zaniach Leśnica pododdział przedszkolny	

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
oraz rekreacyjnych dla mieszkańców	Unowocześnianie oraz kompleksowe wyposażenie infrastruktury oświatowej, w tym modernizacja budynków i wyposażenia placówek edukacyjnych	- Różnorodna oferta sportowo – rekreacyjna
	Podnoszenie standardów i jakości nauczania w placówkach edukacyjnych na terenie gminy, rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych	
	Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych na terenie całej gminy	
	Rozwój infrastruktury rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży poprzez tworzenie funkcjonalnych i nowoczesnych przestrzeni sprzyjających aktywności fizycznej, integracji społecznej, w tym realizację stref sportowo-rekreacyjnych podnoszących jakość życia młodych mieszkańców	
	Rozbudowa infrastruktury sportowej przy Szkole Podstawowej w Kołakach Kościelnych	

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
	Budowa, przebudowa i remonty obiektów pełniących funkcje świetlic wiejskich	
	Udzielanie wsparcia finansowego organizacjom społecznym, lokalnym twórcom oraz klubom sportowym w celu rozwijania ich działalności i aktywności na rzecz mieszkańców	
	Rozszerzanie i dostosowywanie oferty zajęć oraz wydarzeń kulturalnych do potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej	

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Dbałość o wysoką jakość przestrzeni publicznych	Systematyczna aktualizacja dokumentów planistycznych	- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa danych i odporności na zagrożenia cyfrowe - Wzrost satysfakcji mieszkańców z jakości obsługi administracyjnej
	Podniesienie poziomu odporności na cyber-zagrożenia oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii w systemach informatycznych	
	Cyfryzacja usług publicznych oraz rozwój e-usług umożliwiających mieszkańcom załatwianie spraw drogą elektroniczną	
	Podnoszenie kompetencji pracowników urzędu poprzez szkolenia specjalistyczne i rozwój kompetencji cyfrowych	
	Ograniczenie problemu bezdomności zwierząt	

GOSPODARCZY

Cel strategiczny 2. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy

Realizacja celu strategicznego polegającego na tworzeniu warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy ma kluczowe znaczenie dla wzmacniania potencjału gospodarczego Gminy Kołaki Kościelne. Działania w tym obszarze powinny koncentrować się na wspieraniu inicjatyw gospodarczych mieszkańców, poprawie warunków prowadzenia działalności oraz zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Istotne jest rozwijanie infrastruktury technicznej, zapewnienie dostępu do nowoczesnych rozwiązań cyfrowych, a także aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych wspierających rozwój mikro i małych przedsiębiorstw.

Ważnym kierunkiem działań będzie również podejmowanie aktywnych działań na rzecz pozyskiwania inwestorów dla terenów inwestycyjnych zlokalizowanych na terenie gminy, w tym ich promocja, przygotowanie ofert inwestycyjnych oraz współpraca z instytucjami otoczenia biznesu. Działania te przyczynią się do zwiększenia liczby nowych inwestycji, tworzenia miejsc pracy oraz wzrostu dochodów gminy.

Szczególne znaczenie w strukturze gospodarczej gminy ma rolnictwo, które stanowi podstawowy sektor działalności i źródło dochodu wielu mieszkańców. W związku z tym rozwój lokalnej przedsiębiorczości powinien uwzględniać wzmacnianie konkurencyjności gospodarstw rolnych, wspieranie modernizacji produkcji, dywersyfikację źródeł dochodu oraz rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego. Istotne jest również tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi działalności pozarolniczej, która może stanowić uzupełnienie dochodów mieszkańców oraz ograniczać zjawisko odpływu ludności w wieku produkcyjnym.

Walory środowiska przyrodniczego gminy, w szczególności takie jak: rzeka Dąb, stosunkowo czyste środowisko i znaczna ilość gruntów niezagospodarowanych stwarzają pewne możliwości rozwoju rekreacji jako istotnego czynnika rozwoju gospodarczego gminy i wzbogacania jej budżetu.

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Pobudzanie rozwoju gospodarczego	Wspieranie atrakcyjności inwestycyjnej, poprzez zwiększanie dostępności terenów inwestycyjnych	- Rozwój przedsiębiorczości z poszanowaniem charakteru gminy
	Podjmowanie działań na rzecz pozyskiwania inwestorów dla terenów inwestycyjnych zlokalizowanych na terenie gminy	
	Działania na rzecz utworzenia w gminie lokali gastronomicznych, usługowych i handlowych	
	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców	
	Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w celu ograniczenia zjawiska bezrobocia	
	Prowadzenie działań z zakresu reintegracji zawodowej mieszkańców	

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Wsparcie dla funkcjonującego rolnictwa	Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy)	- Wsparcie funkcjonującego rolnictwa
	Organizowanie szkoleń dla rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych	
	Promocja i wykorzystanie lokalnych produktów podczas imprez organizowanych przez gminę	
	Wsparcie inicjatyw z zakresu rozwoju sektora przetwórstwa spożywczego	
	Promocja i wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego	

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy		
	Prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych z zakresu BHP w rolnictwie oraz zmniejszenia wypadkowości przy pracach rolnych	
	Podjęcie działań zmierzających do ograniczenia liczby odpadów z produkcji rolniczej, w tym w szczególności folii rolniczej i opakowań po nawozach	

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Wykorzystanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych gminy	Budowa i modernizacja dróg rowerowych o funkcji turystycznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą i spójnym systemem oznakowania	- Rozwój oferty gastronomicznej na terenie gminy - Stworzenie spójnego systemu tras rowerowych
	Stworzenie cyklicznego kalendarza imprez gminnych	

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy		
jako podstawy do rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej	Rozwój infrastruktury okołoturystycznej, w szczególności bazy gastronomicznej	
	Zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego występujących na terenie gminy i zwiększenie ich rozpoznawalności	
	Intensyfikacja działań promocyjnych w internecie i Social Mediach (np. strony internetowe JST, lokalne strony www, Facebook, Youtube itp.)	

PRZESTRZENNY

Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i poprawa dostępności infrastrukturalnej gminy

W ramach celu operacyjnego skoncentrowano się na kluczowych zagadnieniach związanych z rozwojem infrastruktury, obejmujących zarówno układ drogowy i komunikacyjny, jak i infrastrukturę techniczną oraz sieciową.

Jednym z istotnych wyzwań w sferze przestrzennej gminy, podobnie jak w wielu innych jednostkach samorządu terytorialnego, pozostaje stan infrastruktury komunikacyjnej, który wciąż wymaga dalszych inwestycji i modernizacji. Z tego względu konieczne jest kontynuowanie działań ukierunkowanych na rozwój i poprawę jakości sieci drogowej oraz innych form transportu, tak aby zwiększyć dostępność komunikacyjną i komfort przemieszczania się mieszkańców.

Należy również realizować działania związane z rozwojem komunikacji zbiorowej, tak aby uwzględniała ona wszystkie sołectwa z terenu gminy, przeciwdziałając wykluczeniu części obszarów gminy.

W ramach realizacji celu strategicznego 3 zakłada się także podejmowanie działań ukierunkowanych na poprawę jakości przestrzeni gminnej, w tym uporządkowanie i estetyzację przestrzeni publicznych, racjonalne zagospodarowanie terenów oraz podnoszenie standardu infrastruktury technicznej. Działania te będą sprzyjać zwiększeniu funkcjonalności, bezpieczeństwa oraz atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i potencjalnych inwestorów.

Jednocześnie planowana jest realizacja wybranych przedsięwzięć infrastrukturalnych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym ustawą o obronie Ojczyzny, z uwzględnieniem potrzeb związanych z bezpieczeństwem i odpornością gminy. Inwestycje te będą służyć wzmocnieniu potencjału infrastrukturalnego oraz zapewnieniu odpowiedniego poziomu zabezpieczenia w sytuacjach kryzysowych.

Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój przestrzenny i poprawa dostępności infrastrukturalnej gminy		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej	Budowa oraz przebudowa dróg gminnych	- Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego - Rozwój czystego transportu - Poprawa jakości komunikacji na terenie gminy - Wysoka jakość dostępu do Internetu na terenie gminy
	Realizacja działań polegających na budowie nowych oraz przebudowie i poprawie stanu istniejących chodników wzdłuż dróg gminnych i powiatowych, w celu zwiększenia bezpieczeństwa i komfortu pieszych	
	Modernizacja odcinków i węzłów drogowych kluczowych dla sprawnej komunikacji na terenie gminy	
	Modernizacja oświetlenia ulicznego wraz z wymianą na oświetlenie typu LED	
	Rozbudowa sieci transportu gminnego wraz z podnoszeniem standardów obsługi	
	Wsparcie rozwoju i doskonalenia systemu transportu publicznego, w tym niskoemisyjnego i elektromobilnego	

Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój przestrzenny i poprawa dostępności infrastrukturalnej gminy		
	Modernizacja, przebudowa i budowa odpowiednio wyposażonych przystanków autobusowych	
	Współpraca z operatorami i wypracowanie rozwiązań ułatwiających rozwój wysokiej jakości Internetu bezprzewodowego na terenie gminy	

Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój przestrzenny i poprawa dostępności infrastrukturalnej gminy		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Tworzenie estetycznej, funkcjonalnej i przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej	Tworzenie i rozmieszczanie elementów małej architektury w przestrzeni publicznej na terenie gminy	- Zrównoważony rozwój gminy - Poprawa estetyki gminy - Wysoki poziom bezpieczeństwa gminy,
	Tworzenie i ochrona zielonych przestrzeni publicznych	
	Monitoring i poprawa bezpieczeństwa miejsc użyteczności publicznej	
	Włączanie mieszkańców w gospodarowanie przestrzenią i procesy rewitalizacyjne	

Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój przestrzenny i poprawa dostępności infrastrukturalnej gminy

Realizacja inwestycji wynikających z ustawy o obronności

gmina przegotowana na
sytuację kryzysowe

KLIMATYCZNO - ŚRODOWISKOWY

Cel strategiczny 4. Wysoka jakość środowiska i adaptacja do zmian klimatu

Cel strategiczny 4. Wysoka jakość środowiska i adaptacja do zmian klimatu koncentruje się na systematycznej poprawie stanu środowiska przyrodniczego gminy oraz zwiększaniu jej odporności na skutki zachodzących zmian klimatycznych.

Gmina Kołaki Kościelne leży na obszarze tzw. „Zielonych Płuc Polski”. Należy więc wspierać działania związane z OZE (odnawialne źródła energii) aby utrzymać piękno okolicy gminy. Inwestycje w OZE to również oszczędność dla mieszkańców przy ogrzewaniu domów i dostarczaniu energii elektrycznej.

Istotnym kierunkiem działań będzie rozwój gospodarki wodno-ściekowej. W kolejnych latach planuje się poprawę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy. Działania obejmować będą modernizację systemu wodociągowego, w szczególności wymianę wyeksploatowanych odcinków sieci oraz poprawę jej niezawodności i efektywności technicznej. Realizacja tych inwestycji przyczyni się do poprawy warunków sanitarnych, ochrony środowiska oraz podniesienia jakości życia mieszkańców.

Adaptacja do zmian klimatu będzie polegać na zwiększaniu retencji wód opadowych, przeciwdziałaniu skutkom suszy oraz ograniczaniu ryzyka lokalnych podtopień, a także na wdrażaniu rozwiązań opartych na przyrodzie. Istotnym elementem tych działań powinna być również realizacja inwestycji w zakresie budowy i rozbudowy kanalizacji deszczowej, umożliwiającej sprawne odprowadzanie wód opadowych i roztopowych oraz ograniczanie zagrożeń związanych z nawałnymi opadami. Podejmowane działania powinny przyczyniać się do budowania gminy odpornej na zmiany klimatyczne, przyjaznej mieszkańcom i środowisku, w której troska o zasoby przyrodnicze oraz racjonalne gospodarowanie wodą stanowią jeden z fundamentów dalszego, zrównoważonego rozwoju.

System gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy działa w sposób zapewniający ciągłość odbioru i właściwe zagospodarowanie odpadów. Jednak w obliczu dynamicznie zmieniających się regulacji prawnych oraz rosnących standardów środowiskowych konieczne jest jego dalsze usprawnianie. W szczególności należy podejmować działania służące zwiększeniu efektywności organizacyjnej systemu, poprawie jakości selektywnej zbiórki oraz dostosowywaniu rozwiązań do aktualnych wymogów ustawowych. Priorytetem powinno być osiągnięcie

wymaganych prawem poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, co pozwoli uniknąć sankcji finansowych oraz ograniczyć negatywne oddziaływanie na środowisko. Istotnym elementem polityki środowiskowej gminy pozostaje także konsekwentna realizacja zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, zgodnie z obowiązującym harmonogramem i krajowym programem likwidacji azbestu.

Niezbędne jest wzmacnianie działań służących poprawie jakości powietrza, zwłaszcza w warunkach braku systemu ciepłowniczego oraz ograniczonego dostępu do sieci gazowej na terenie gminy. W konsekwencji większość budynków korzysta z indywidualnych źródeł ogrzewania, co sprzyja występowaniu zjawiska niskiej emisji. W tej sytuacji kluczowe znaczenie ma wspieranie wymiany przestarzałych urządzeń grzewczych, zwiększanie efektywności energetycznej budynków oraz promowanie bardziej ekologicznych technologii ogrzewania. Działania te w dłuższej perspektywie mogą istotnie wpłynąć na poprawę jakości powietrza oraz komfortu życia mieszkańców.

Cel strategiczny 4: Ochrona zasobów przyrodniczych oraz rozwój funkcji rekreacyjnych i adaptacja do zmian klimatu

Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Podnoszenie jakości i stanu środowiska naturalnego	Poprawa jakości powietrza poprzez zwiększanie efektywności energetycznej budynków, w tym realizację działań termomodernizacyjnych oraz wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii	- Poprawa jakości powietrza, także w sezonie grzewczym - Zwiększenie terenów zielonych - Poszanowanie środowiska na terenie gminy
	Modernizacja przestarzałych i niskoemisyjnych źródeł ogrzewania poprzez zastępowanie ich bardziej efektywnymi i ekologicznymi rozwiązaniami	
	Magazyny energii elektrycznej instytucji publicznych na terenie gminy	
	Rozbudowa sieci wodociągowej wraz ze stacjami uzdatniania wody, które zapewnią dostęp do wody dla zwiększającej się liczby odbiorców	
	Modernizacja wszystkich Stacji Uzdatniania Wody na terenie gminy, połączenie Stacji Uzdatniania Wody w jeden układ technologiczny	

Cel strategiczny 4: Ochrona zasobów przyrodniczych oraz rozwój funkcji rekreacyjnych i adaptacja do zmian klimatu

Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
	zapewniający wspólną pracę instalacji, modernizacja wodomierzy na terenie Gminy Kołaki Kościelne	
	Wsparcie mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	
	Usprawnianie systemu gospodarowania odpadami, w tym właściwe zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych, przeciwdziałanie powstawaniu dzikich wysypisk oraz działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest i oczyszczaniem przestrzeni gminy	
	Zapobieganie powstawaniu dzikich wysypisk śmieci, działania wspierające utylizację odpadów rolniczych (m.in. folii rolniczej, opakowań po nawozach)	
	Kształtowanie świadomości i postaw proekologicznych wśród mieszkańców	

Cel strategiczny 4: Ochrona zasobów przyrodniczych oraz rozwój funkcji rekreacyjnych i adaptacja do zmian klimatu

Cel operacyjny	Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty
Wzmacnianie odporności gminy na skutki zmian klimatycznych	Rozbudowa systemu odprowadzania wód opadowych poprzez tworzenie nowych odcinków kanalizacji deszczowej oraz modernizację istniejącej infrastruktury	- Przystosowanie gminy na zmiany klimatyczne - Zwiększenie retencji wodnej - Zwiększenie samowystarczalności energetycznej
	Rozbudowa i wzmacnianie systemu zieleni oraz rozwiązań wspierających naturalną retencję wód	
	Wsparcie mieszkańców w zagospodarowaniu wód opadowych i ich magazynowaniu	
	Ograniczenie wycinki drzew i realizowanie bieżących nasadzeń, w tym zalesianie nieużytków	
	Zachowanie obszarów posiadających szczególne walory środowiskowe, ochrona, wzbogacanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej, tworzenie nowych obszarów chronionych (m.in. użytków ekologicznych)	

	Ograniczanie rozwoju zabudowy na obszarach leśnych w celu ochrony terenów przyrodniczych i zachowania ich funkcji środowiskowych	
	Budowa infrastruktury OZE na terenie gminy	
	Budowa innowacyjnych jednostek wytwarzania energii OZE na budynkach użyteczności publicznej	

4.2.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz.U. 2025 poz. 1153) o samorządzie gminnym.

Tabela 1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Lp.	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2024)	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
1	Prowadzenie kompleksowej polityki społecznej	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	0,00	wzrost	BDL GUS
		Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	81,80	wzrost	BDL GUS
		Współczynnik skolaryzacji brutto	77,01	wzrost	BDL GUS
		Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	42	wzrost	BDL GUS
2	Intensyfikacja rozwoju funkcji turystycznej i wzrost	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	618	wzrost	BDL GUS

Lp.	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2024)	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
	przedsiębiorczości				
3	Usprawnienie funkcjonowania, optymalizacja i systematyczna modernizacja infrastruktury publicznej	Drogi dla rowerów na 100 km ²	0	wzrost	BDL GUS
		Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,3	wzrost	BDL GUS
4	Ochrona i wzmacnianie odporności środowiska naturalnego na zmiany klimatyczne	Liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła		wzrost	UG
		Wydatki w rozdziale 90005 - Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu		wzrost	BDL GUS

5. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności „obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 2025 poz. 581), wraz z zakresem planowanych działań (Art. 10e. 3. 6) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153).

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, obszar strategicznej interwencji to obszar będący przedmiotem koncentracji działań polityki rozwoju ukierunkowanej terytorialnie. Podejmowanie przytoczonej strategicznej interwencji wiąże się z jednej strony z wyrównywaniem szans obszarów zmarginalizowanych w celu równoważenia poziomu życia mieszkańców i zapewnienia spójności w gospodarce, a z drugiej strony ze wspieraniem rozwiniętych już obszarów tak, aby były bardziej konkurencyjne i efektywne, co oznacza, że de facto jest to urzeczywistnienie rozwoju zrównoważonego terytorialnie.

Nowe podejście do polityki regionalnej zakłada odejście od wspierania całego kraju czy regionów w jednolity sposób na rzecz większego różnicowania interwencji w zależności od problemów i potencjałów poszczególnych obszarów.

Takie podejście przekłada się na bardziej precyzyjne wyznaczenie OSI z punktu widzenia priorytetów polityki rozwoju, jak również na tworzenie instrumentów terytorialnych dopasowanych do ich specyficznych potrzeb rozwojowych. OSI wyznaczone i wspierane na poziomie regionalnym mają pełnić dodatkową funkcję wobec OSI wskazanych na poziomie krajowym.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XVIII/213/2020 z dnia 27 kwietnia 2020, uwzględnia obszary strategicznej interwencji państwa, które określone zostały w krajowych dokumentach strategicznych. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) są to wskazane w strategii rozwoju obszary, do których w szczególnym stopniu należy kierować interwencję publiczną obejmującą finansowane z różnych źródeł inwestycje (w tym gospodarcze, infrastrukturalne i zasoby ludzkie). Dotyczy to zarówno obszarów charakteryzujących się największym potencjałem rozwojowym, które mają znaczący wpływ na wzrost konkurencyjności regionu, jak i obszarów o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, które wymagają wsparcia, aby zapobiec ich dalszej marginalizacji. Przy określaniu OSI oraz zakresu kierowanej do nich interwencji należy brać pod uwagę występujące na ich terenie uwarunkowania oraz powiązania funkcjonalne.

Na podstawie diagnozy województwa podlaskiego, jego potencjałów i problemów rozwojowych, obszary strategicznej interwencji istotne z punktu widzenia rozwoju regionu, zostały określone w odniesieniu do:

- miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją,
- Białegostoku i jego obszaru funkcjonalnego,

- subregionalnych ośrodków wzrostu,
- miast powiatowych,
- obszarów wiejskich, w tym przyrodniczo cennych.

Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne

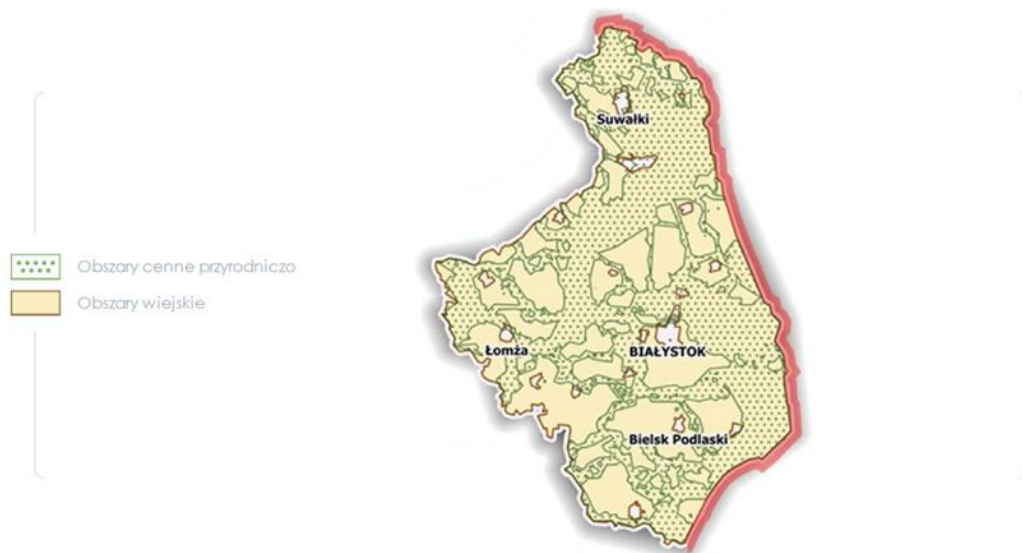
Zróźnicowanie podlaskich gmin pod względem społecznym, demograficznym i gospodarczym powoduje, że planowanie działań rozwojowych powinno być dostosowane do specyficznych uwarunkowań i problemów występujących w poszczególnych jednostkach samorządowych. Identyfikacja obszarów strategicznej interwencji powinna wynikać z rzetelnej diagnozy lokalnej i odpowiadać na realne potrzeby mieszkańców.

W Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 wskazano, że interwencja na obszarach wiejskich, w tym na terenach o wysokich walorach przyrodniczych, powinna obejmować szeroki katalog działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia. Do kluczowych kierunków zaliczono rozwój i modernizację systemu edukacji – od wychowania przedszkolnego po kształcenie ustawiczne – a także rozbudowę infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej oraz wodno-kanalizacyjnej. Istotne znaczenie przypisano również działaniom służącym odbudowie i wzmacnianiu funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich, poprawie struktury agrarnej gospodarstw rolnych oraz wspieraniu przedsiębiorczości i kompetencji umożliwiających skuteczne funkcjonowanie na rynku pracy.

W odniesieniu do rolnictwa podkreślono potrzebę realizacji przedsięwzięć z zakresu małej retencji, zalesiania gruntów wyłączonych z produkcji rolnej oraz ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed nieuzasadnionym przeznaczeniem jej na cele nierolnicze. Równocześnie zwrócono uwagę na rozwój modelu energetyki rozproszonej, w tym wspieranie inwestycji w zakresie wytwarzania i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, jako elementu wzmacniającego bezpieczeństwo energetyczne i zrównoważony rozwój regionu.

W gminach, które są objęte szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo (w tym w gminie Kołaki Kościelne) należy:

- kontynuować działania dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych,
- kontynuować działania wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki,
- rozwijać rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego,
- promować rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 1. Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne

Źródło: SRWP 2030 za: Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku.

6. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ GMINY

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności „model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy (Art. 10e. 3. 4) zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153).

W układzie administracyjnym, gmina położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego i we wschodniej części powiatu zambrowskiego, przy granicy z powiatem wysokomazowieckim. i graniczy od wschodu z gminą Kulesze Kościelne (powiat wysokomazowiecki), od północy z gminą Rutki (powiat zambrowski), od południa z gminą Wysokie Mazowieckie (powiat wysokomazowiecki), a od zachodu z gminą Zambrów (powiat zambrowski).

Kołaki Kościelne są wiejskim ośrodkiem obsługi w zakresie usług administracji, usług bytowych (handlu, rzemiosła usługowego i produkcyjnego, usług społecznych – oświaty, sportu, ochrony zdrowia itp.). Ośrodek ten jest dobrze skomunikowany z miejscowościami w gminie oraz z zewnętrznym układem komunikacyjnym (drogą krajową S8 oraz linią kolejową nr 36 Ostrołęka – Łapy). Na terenie miejscowości zbiega się sześć ważnych dróg, z czego cztery z nich to drogi powiatowe. Bardzo duży teren w Kołakach Kościelnych zagospodarowany jest zabudową produkcyjno-usługową, uprzednio użytkowaną przez Gminną Spółdzielnię, obecnie – przez przedsiębiorców indywidualnych.

Poza miejscowością gminną większe skupiska osadnicze gminy położone są w północno – zachodniej części gminy w pobliżu przystanków kolejowych (Łubnice- Krusze, Krusze- Łubnice, Gosie Małe), w środkowo-zachodniej części gminy (Ćwikły-Rupie, Łętowo-Dąb, Głodowo-Dąb, Czarnowo-Undy). Koncentracja zabudowy zagrodowej rozciąga się w układzie pasmowym wzdłuż rzeki (Dąb) i cieków wodnych. Rozległe kompleksy łąk i pastwisk otoczone są luźno rozrzuconymi pasmami zabudowy, ciągnącymi się wzdłuż dróg. Zabudowa zachowała historyczny układ przestrzenny. Większość miejscowości ma układ ulicowy lub wielodrożnicowy.

Tereny zabudowane w gminie ukształtowane są w większości w formie skupionej zabudowy miejskiej w Kołakach Kościelnych oraz wiejskiej, na pozostałych terenach gminy, w której zdecydowanie przeważa system ulicówek, jednakże około 20% zabudowy występuje w formie rozproszonej. Dominującą formę własności zasobów budynkowych stanowi własność prywatna, obiekty te niejednokrotnie wymagają remontu i modernizacji.

Struktura użytkowania terenów w zarządzie gminy Kołaki Kościelne przedstawia się następująco:

- grunty pod drogami – 122,2 ha,
- użytki rolne – 5,06 ha,
- tereny pod zabudowę i zabudowane – 10,49 ha,
- użytki kopalne – 7,65 ha,
- nieużytki – 4,87 ha,
- grunty pod wodami (wody stojące i rowy) – 2,28 ha.

Od Warszawy dzieli gminę odległość ok. 120 km, od Białegostoku – ok.50 km., od Łomży – ok. 30 km i Zambrowa (siedziby powiatu) – ok.10 km.

Na obszarze gminy Kołaki Kościelne brak jest dróg rowerowych.

W obszarze gminy znajduje się 24 miejscowości, które stanowią (poza miejscowością gminną) wsie małe o średniej liczbie mieszkańców około 100 osób.

Obszar gminy jest w przeważającej części użytkowany rolniczo. Użytki rolne stanowią 69,5% powierzchni gminy, przy czym przeważają grunty orne. Grunty leśne stanowią 25,2% powierzchni gminy i koncentrują się we wschodniej i zachodniej części gminy. Brak jest zwartych kompleksów leśnych, istniejące lasy są rozproszone i w znacznym stopniu zniekształcone.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski (J. Kondracki), gmina Kołaki Kościelne położona jest w obrębie makroregionu Niziny Podlaskiej, która to z kolei wchodzi w skład większej jednostki geograficznej jaką są Niziny Środkowopolskie. Na obszarze tym, brak jest jezior polodowcowych, a formy glacialne uległy zatarciu przez procesy peryglacialne. Przeważają tu rozległe równiny denudacyjne lub akumulacyjne o niewielkich nachyleniach terenu, nie przekraczających 2 stopni. Jest to obszar, który ukształtował się w wyniku zlodowacenia środkowopolskiego, powodującego powstanie rzeźby terenu silnie zmodyfikowanej peryglacialnie. Jest to teren równinny, położony w dorzeczu Narwi i środkowego Bugu. Stanowi krajobrazowe przedłużenie Niziny Mazowieckiej.

Jedynym znaczącym ciekim wodnym w gminie jest rzeka Dąb, wpływająca do rzeki Jabłonki na terenie gminy Zambrów. Jest to ciek niewielki, biorący swój początek na terenie gminy, o północno-zachodnim kierunku spływu. Rzeka Dąb na obszarze gminy Kołaki Kościelne posiada trzy prawobrzeżne dopływy przecinające wsie: Ćwikły-Rupie oraz Ćwikły-Krajewo oraz prawobrzeżny dopływ łączący się z ciekim głównym we wsi Czosaki-Dąb. Charakterystyczne dla obszaru gminy jest występowanie rowów suchych w szczególności wzdłuż drogi łączącej wsie Kołaki Kościelne i Łętowo-Dąb.

Gmina pozbawiona jest większych naturalnych, bądź sztucznych zbiorników wodnych. Występują tutaj natomiast małe obiekty o charakterze oczek wodnych, stawów i zbiorników przeciwpożarowych. Spośród nich wymienić można zbiorniki we wsiach: Kołaki Kościelne, Szczodrchuty i Rębiszewo-Zegadły.

Na terenie gminy Kołaki Kościelne nie znajdują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Wody powierzchniowe stwarzają zagrożenie powodziowe przede wszystkim w dolinach cieków i na obszarach bezodpływowych, gdzie mogą wystąpić lokalne podtopienia spowodowane intensywnymi opadami deszczu lub wiosennymi roztopami.

Gleby gminy Kołaki Kościelne odznaczają się stosunkowo dobrą jakością. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej analizowanego obszaru jest wysoki (trzecie miejsce w powiecie) i wynosi 64,3. Na analizowanym obszarze dominują gleby IV klasy bonitacyjnej, zajmując ponad 61,2% powierzchni gruntów ornych. Podobna sytuacja przedstawia się przypadku użytków zielonych, gdzie 60,11% powierzchni użytków stanowią gleby IV klasy bonitacyjnej. Na analizowanym obszarze najwięcej jest gleb kompleksu 2 pszennego bardzo dobrego (37,8%) powierzchni ogólnej gruntów ornych.

Pod względem lesistości gmina Kołaki Kościelne należy do obszarów średnio zalesionych. Lasy stanowią 25,1% powierzchni gminy z czego 93,4% to lasy prywatne. Największy zalesiony obszar znajduje się w północnej części gminy, usytuowany pomiędzy drogami: powiatową Kołaki Kościelne – Czarnowo-Undy i drogą krajową S8. Teren ten nosi nazwę „Łętowina” i charakteryzuje się występowaniem wysokopiennej roślinności iglastej i liściastej. Dominującymi gatunkami są sosna oraz olcha. Niewielkie skupiska lasów mieszanych występują również przy granicy gminy z gminą Zambrów, powyżej wsi Szczodruchy oraz po obydwu stronach drogi gminnej łączącej wieś Wróble Arciszewo i Czarnowo-Dąb, gdzie rośnie las liściasty. Ponadto niewielkie zadrzewienia występują dość licznie wzdłuż pozostałych dróg gminnych i dojazdowych do pól. Lasy pełnią przede wszystkim funkcję glebochronną, a dodatkowo stanowią ostoję dla drobnej zwierzyny i ptactwa oraz wzbogacają walory środowiska przyrodniczego i krajobrazu gminy.

Część lasów na terenie gminy Kołaki Kościelne pełni funkcje lasów ochronnych. Zajmują one 14,6 ha.

Na terenie gminy Kołaki Kościelne nie występują obszary Natura 2000, lecz w niewielkiej odległości, 3 – 4 km w kierunku północnym znajdują się:

- obszar siedliskowy – Ostoja Narwiańska (PLH200024),
- obszar ptasi – Przełomowa Dolina Narwi (PLB200008),
- obszar ptasi – Bagno Wizna (PLB200005).

System przyrodniczy gminy jest oparty na powiązaniu z obszarami Natura 2000 Ostoja Narwiańska (PLH200024), Przełomowa Dolina Narwi (PLB200008) i Bagno Wizna (PLB200005) poprzez korytarz ekologiczny Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi (GKPn-23) oraz rzeki Kołomyja, Leśnica i Dąb, których wody, a wraz z nimi zanieczyszczenia związkami azotu, trafiają do w/w obszarów Natura 2000. Jedynym obiektem podlegającym ochronie prawnej na terenie gminy Kołaki Kościelne jest pomnik przyrody – skupisko jałowców we wsi Podłatki Duże.

Przez gminę Kołaki Kościelne przechodzi korytarz ekologiczny Przełomowa Dolina Narwi – Dolina Górnej Narwi (GKPn-23) będący częścią Północnego korytarza ekologicznego, łączącego Puszcze Augustowską na północnym wschodzie Polski (granica z Litwą) z Cedyńskim Parkiem Krajobrazowym na północnym zachodzie (granica z Niemcami).

Na terenie gminy Kołaki Kościelne znajdują się 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Kołakach Kościelnych nr rej. A-64 z 28.04.1980,
- Fragment cmentarza rzymskokatolickiego w Kołakach Kościelnych nr rej. A-305 z 12.06.1987 Przedmiot ochrony: kaplica cmentarna, nagrobki (w tym 3 z II połowy XIX w.), krzyż żeliwny powstały przed 1925 r., mogiła zbiorowa 3 marynarzy poległych w 1920 r.
- Cmentarz obręb Gosie Duże – mogiła z okresu II wojny światowej nr rej. A-437 z 30.12.1991.

W gminnej ewidencji zabytków ujęto łącznie 46 obiektów. Zdecydowaną większość stanowi zabudowa mieszkalna – łącznie 32 domy (w tym także jeden budynek określony jako „dróżnicówka”). Obiekty te pochodzą głównie z końca XIX wieku oraz z pierwszych dekad XX wieku, ze szczególną koncentracją w okresie międzywojennym. Drugą grupę tworzą obiekty sepulkralne i miejsca pamięci – łącznie 8 pozycji, w tym mogiły wojenne z okresu I i II wojny światowej, mogiła ludności żydowskiej z 1941 r., cmentarz przykościelny, cmentarz żołnierzy z 1920 r. oraz kaplica cmentarna. Kolejną kategorię stanowią obiekty sakralne i parafialne – 3 obiekty, w tym kościół parafialny, dzwonnica oraz plebania. Ponadto w ewidencji znajdują się 3 elementy o charakterze układu przestrzennego i zespołu ruralistycznego, tj. historyczny układ przestrzenny wsi Kołaki Kościelne oraz elementy zespołu kościelnego ujmowane jako całość przestrzenna.

Do obszarów rekreacji na terenie gminy Kołaki Kościelne zaliczyć można:

- Place zabaw w miejscowościach: Kołaki Kościelne (działki ewid. nr 460 oraz 534, 535/2), Sanie Dąb (działka ewid. nr 155), Łubnice Krusze (działka ewid. nr 39/3), Głodowo Dąb (działka ewid. nr 262/2), Czachy Kołaki (działka ewid. nr 256), Podłatki Duże (działka ewid. nr 32), Zanie Leśnica (działka ewid. nr 25/2),
- Siłownia zewnętrzna w Kołakach Kościelnych (działka ewid. nr 460),
- Kącik ekologiczny w Kołakach Kościelnych (działka ewid. nr 460),
- Altany w miejscowościach Łubnice Krusze, Czachy Kołaki, Szczodruchy, Podłatki Duże, Krusze Łubnice,
- Boisko w Kołakach Kościelnych (działki ewid. nr 533, 534).

Zdecydowana większość mieszkańców związana jest zawodowo z rolnictwem. W gospodarce gminy dominuje indywidualne rolnictwo. Pozarolnicza działalność gospodarcza jest bardzo skromna. W gospodarstwach rolnych przeważa uprawa roślin mało pracochłonnych – głównie zbóż i ziemniaków. W produkcji zwierzęcej znaczący jest chów bydła i trzody chlewnej. W ostatnich latach zaznacza się znaczny wzrost ilości bydła przy spadku znaczenia trzody chlewnej. Gmina posiada korzystne warunki naturalne dla rozwoju rolnictwa. Stopień chemizacji jest wyższy niż średnio w powiecie i województwie. Z uwagi na gospodarcze znaczenie rolnictwa należy chronić tereny rolne przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze.

Pozarolnicze działy gospodarki obejmują m.in. zakłady produkcyjne (związane z przetwórstwem drewna) oraz podmioty usługowe (sklepy, podmioty świadczące usługi elektryczne, mechaniczne, transportowe, budowlane).

Działalność usługowa i produkcyjna skupiona jest głównie w miejscowości gminnej. Oprócz tego funkcjonują niewielkie obiekty obsługujące podróżnych przy drodze krajowej S8 oraz lokalne sklepy spożywcze i przemysłowe.

Opieka zdrowotna zapewniana jest przez niepubliczny ZOZ w Kołakach Kościelnych, część mieszkańców korzysta z usług placówek w pobliskim Zambrowie. W gminie funkcjonują również punkt apteczny, gabinet stomatologiczny oraz lecznica zwierząt. Opieką nad osobami w trudnej sytuacji zajmuje się ośrodek pomocy społecznej. Gmina posiada obiekty remiz strażackich we

wsiach: Kołaki Kościelne, Szczodrchy, Krusze-Łubnice i Kossaki Borowe. Brak jest natomiast turystycznych obiektów noclegowych. Rolę infrastruktury sportowej pełnią przyszkolne obiekty w Kołakach Kościelnych.

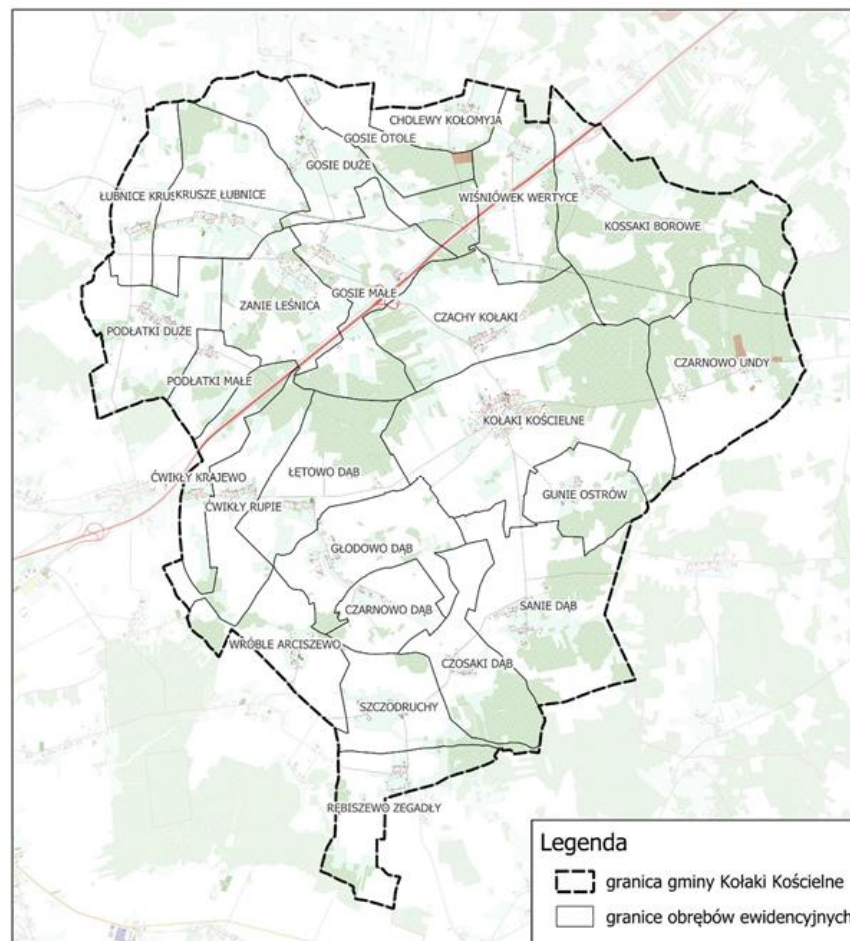
W gminie Kołaki Kościelne zbiorowy system zaopatrzenia w wodę obejmuje swym zasięgiem wszystkie 24 wsie i zaopatruje w wodę 98,3% mieszkańców. W skład systemu wodociągowego wchodzi wodociąg wiejskie: Kołaki Kościelne, Szczodrchy i Zanie Leśnica stanowiące własność gminy Kołaki Kościelne i są eksploatowane przez gminę.

Na terenie gminy nie występuje kanalizacja deszczowa. Wody opadowe odprowadzane są powierzchniowo do gruntu i przydrożnych rowów.

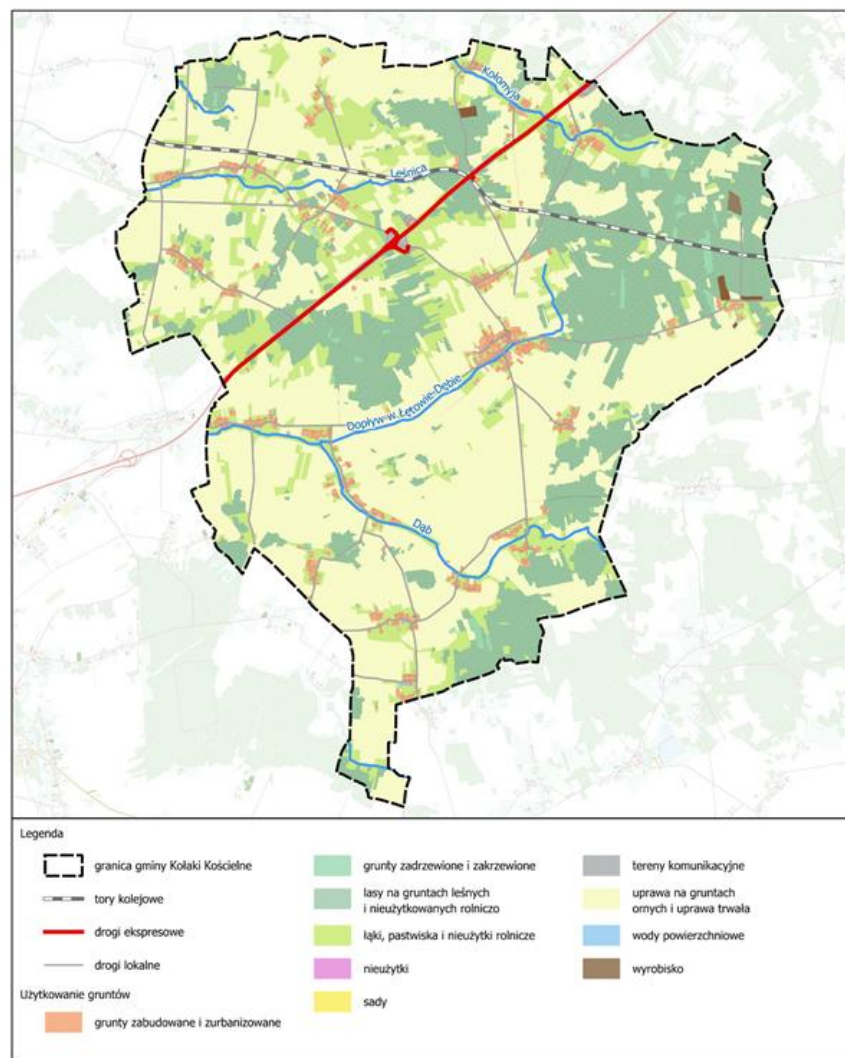
Odbiorcy z terenu gminy Kołaki Kościelne zasilani są trzema liniami 15 kV ze stacji 110/15 kV Zambrów, zasilanej linią 110 kV Łomża – Zambrów – Wysokie Mazowieckie. Na stacji Zambrów pracują dwa transformatory 110/15 kV o mocy 16MVA każdy. Obciążenie stacji 110/15 kV wynosi od 10 MW do 19 MW.

Gmina nie posiada sieci gazowniczych na swoim terenie. Najbliższa stacja redukcyjno pomiarowa I st., umożliwiająca zasilanie sieci dystrybucyjnej w gminie Kołaki Kościelne, jest zlokalizowana na terenie Zambrowa.

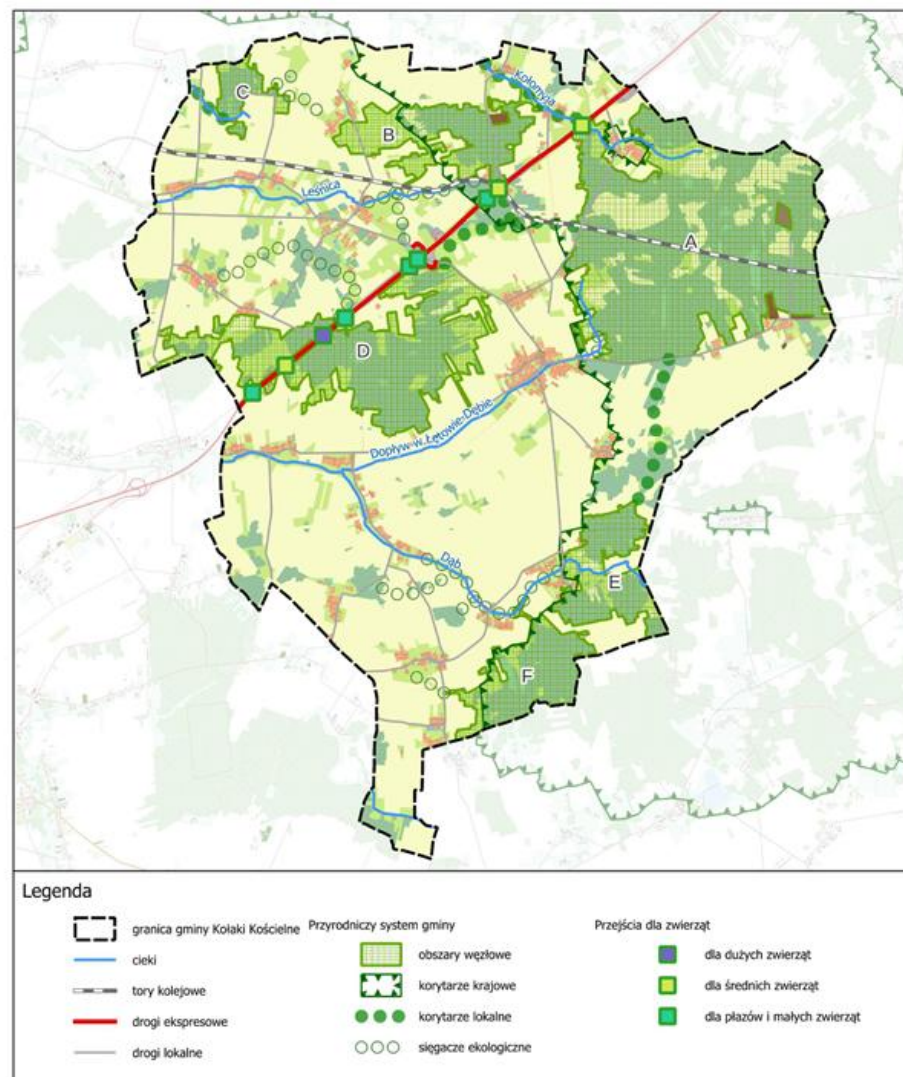
Na terenie gminy Kołaki Kościelne zaopatrzenie w ciepło odbywa się z wykorzystaniem indywidualnych źródeł ciepła, z reguły na paliwa stałe.

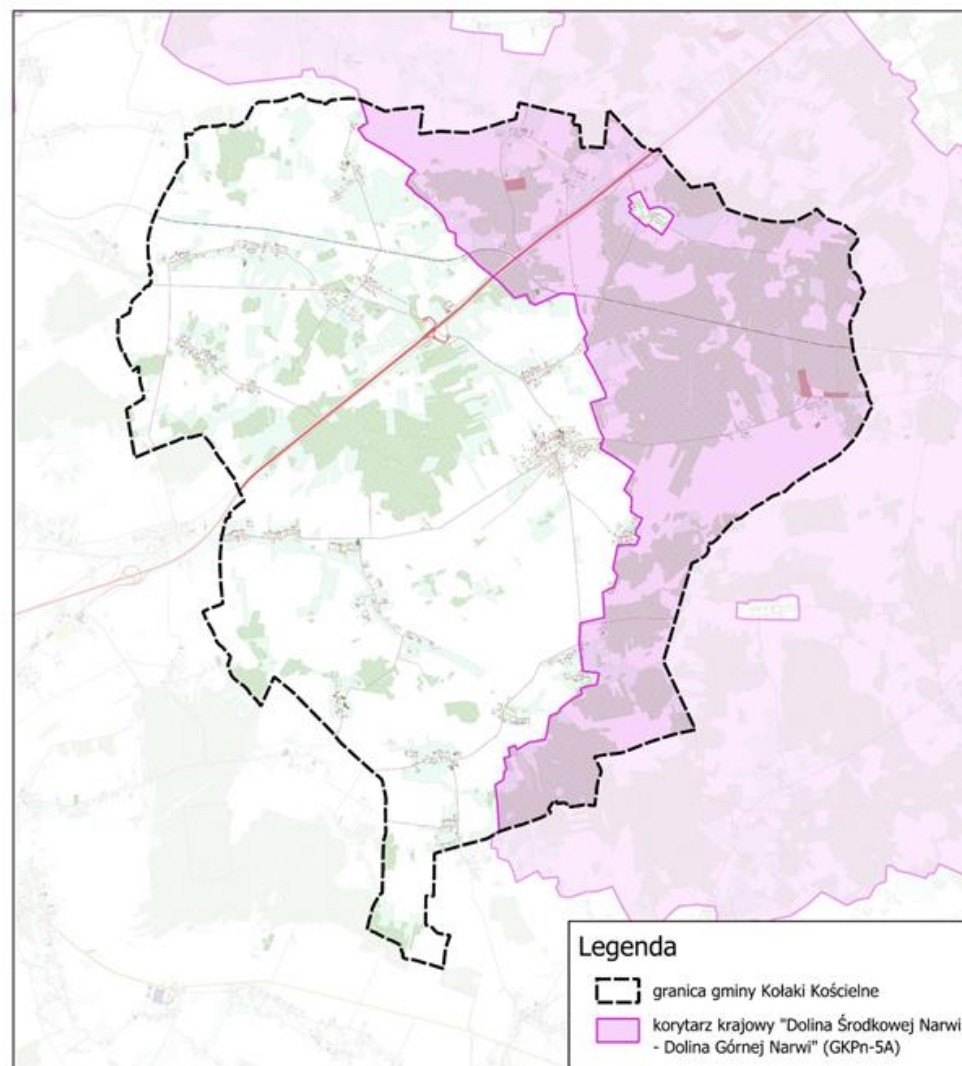
Rysunek 2. Obręby ewidencyjne w granicach gminy Kołaki Kościelne (Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko dla Planu Ogólny Gminy Kołaki Kościelne - projekt)

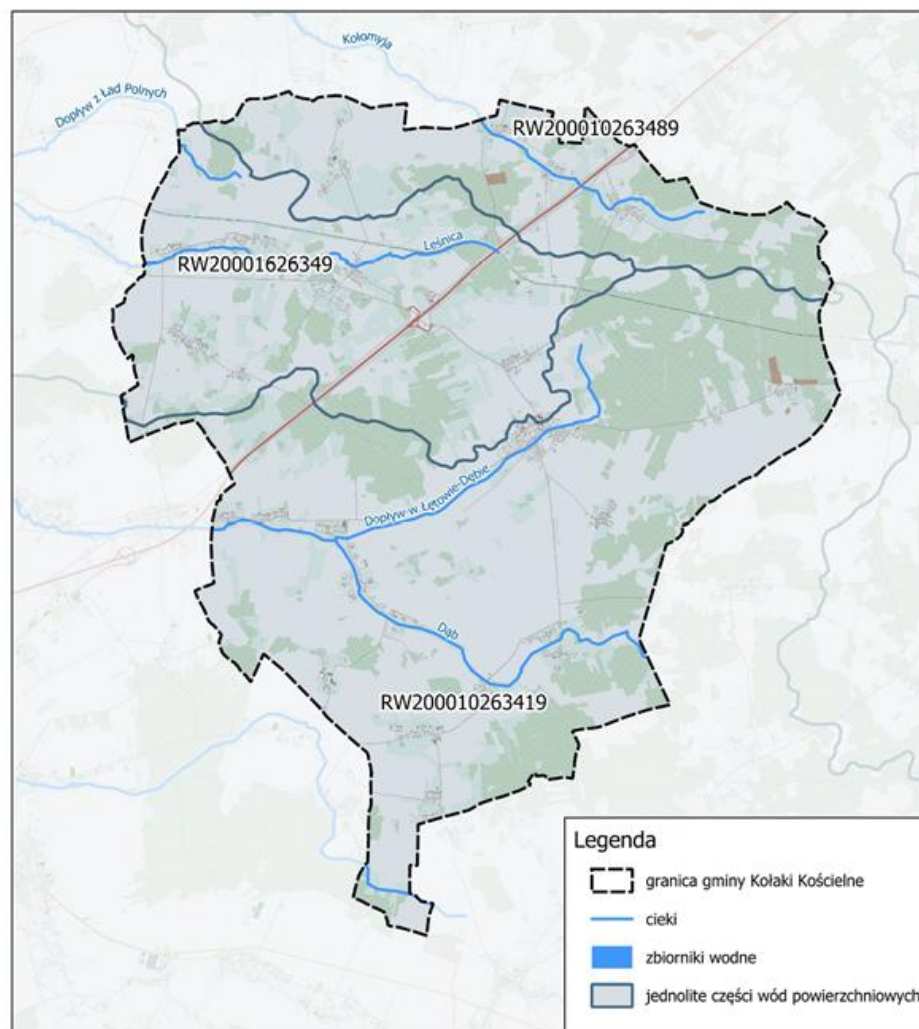
Rysunek 3. Struktura użytkowania gruntów w gminie Kołaki Kościelne (Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko dla Planu Ogólny Gminy Kołaki Kościelne - projekt)

Rysunek 4 . System przyrodniczy gminy Kołaki Kościelne (Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko dla Planu Ogólny Gminy Kołaki Kościelne - projekt)

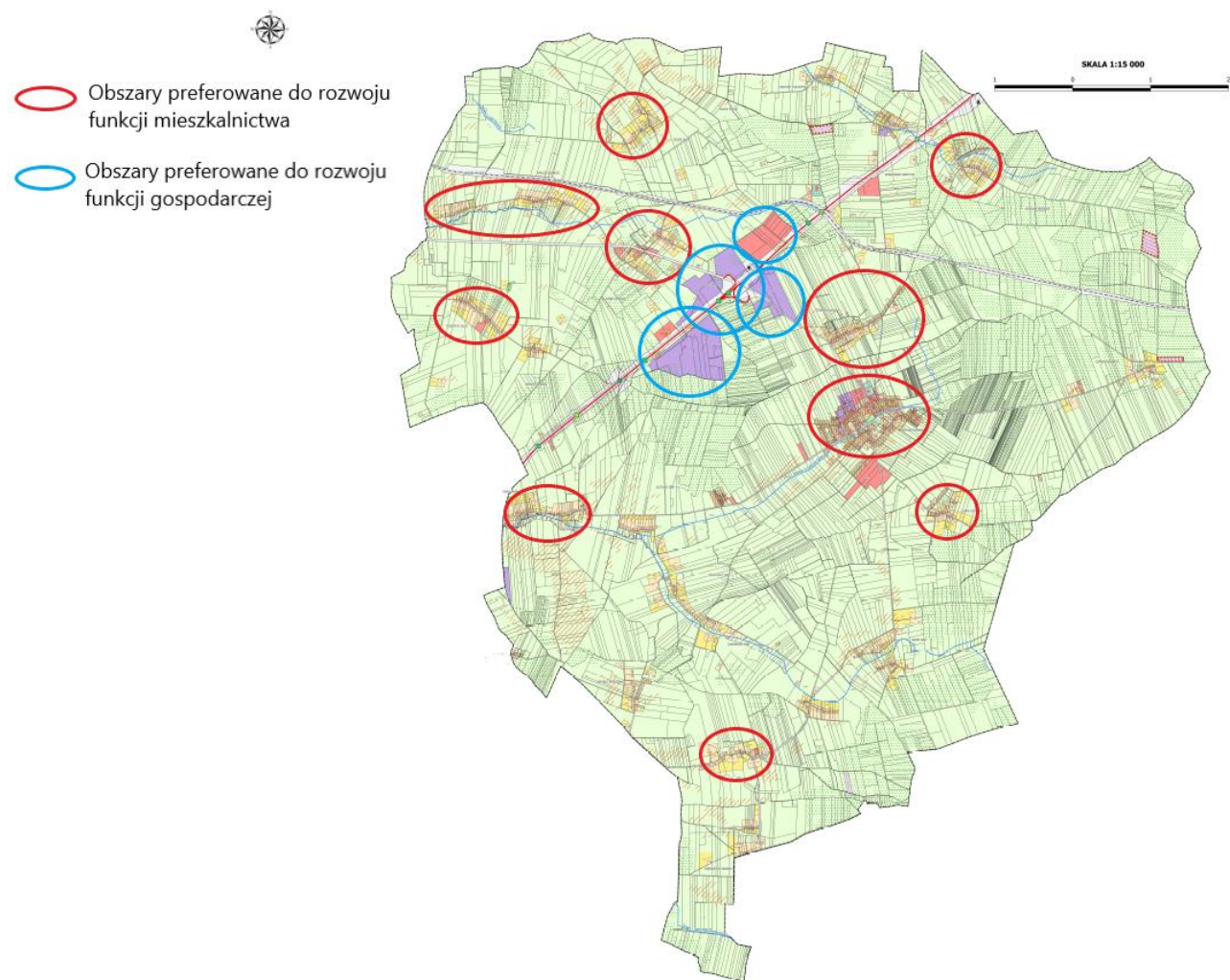
Rysunek 5. Korytarze ekologiczne o randze krajowej na terenie gminy Kołaki Kościelne (Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko dla Planu Ogólny Gminy Kołaki Kościelne - projekt)

Rysunek 6. Jednolite części wód powierzchniowych i główne cieki w gminie Kołaki Kościelne (Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko dla Planu Ogólny Gminy Kołaki Kościelne - projekt)

6.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Obszary z predyspozycją do rozwoju funkcji mieszkalnictwa w Gminie skupiają się przede wszystkim wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych oraz w otoczeniu istniejących ośrodków, gdzie dostępna jest infrastruktura techniczna. Rozwój mieszkalnictwa powinien być powiązany z dalszą rozbudową infrastruktury społecznej i technicznej. Występują również obszary predysponowane do lokalizacji działalności gospodarczej, gdzie istnieją korzystne warunki przestrzenne, techniczne i komunikacyjne. Obszary te stanowią istotny element rozwoju gospodarczego Gminy, sprzyjając powstawaniu miejsc pracy i ograniczaniu odpływu ludności aktywnej zawodowo do ośrodków zewnętrznych.

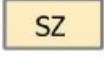
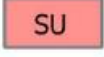
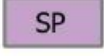
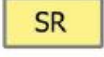
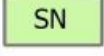
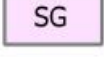
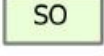

Rysunek 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kołaki Kościelne – zagospodarowanie terenu oraz kierunki rozwoju (Źródło: Plan Ogólny Gminy Kołaki Kościelne - projekt, praca własna)

Legenda

- Granica Gminy Kolaki Kościelne
- Granice obrębów ewidencyjnych
- Obszary uzupełnienia zabudowy
- Budynki wykorzystane do OUZ

Strefy planistyczne

- **SJ** strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną
- **SZ** strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową
- **SU** strefa usługowa
- **SP** strefa gospodarcza
- **SR** strefa produkcji rolniczej
- **SI** strefa infrastrukturalna
- **SN** strefa zieleni i rekreacji
- **SC** strefa cmentarzy
- **SG** strefa górnictwa
- **SO** strefa otwarta
- **SI** strefa komunikacyjna

Grunt chronione

- Grunty rolne klasy III
- Grunty stanowiące użytki leśne

Środowisko przyrodnicze

- Cieki wodne

Formy ochrony przyrody

- pomniki przyrody

Surowce mineralne

- złoża (wraz z nazwami)
- obszary i tereny górnicze

Elementy krajobrazu kulturowego

- obiekty wpisane do rejestru zabytków
- obiekty wpisane do ewidencji zabytków

- stanowiska archeologiczne wpisane do krajowej ewidencji zabytków

Elementy antropogeniczne mogące starzać zagrożenia dla środowiska i/lub ograniczenia w zabudowie

- komin
- maszt lub wieża telekomunikacyjna
- stacje benzynowe
- tory kolejowe

- droga ekspresowa S8

Przejścia dla zwierząt

- dla dużych zwierząt
- dla płazów i małych zwierząt
- dla średnich zwierząt

6.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kołaki Kościelne

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że w strategii uwzględnia się ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej (Art. 10e. 3. 5) zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153).

Przedstawione poniżej rekomendacje pełnią rolę wspomagającą i usprawniającą sukcesywne wdrażanie wyznaczonych celów niniejszej strategii. Stanowią również katalog dobrych praktyk skierowanych nie tylko do samorządu terytorialnego, ale również do pozostałych interesariuszy, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności lokalnej. Podstawową zasadą dotyczącą prawidłowego planowania przestrzennego w gminie jest zagwarantowanie udziału społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów planistycznych dotyczących zagospodarowania przestrzeni.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe oraz budownictwo produkcyjne, usługowe, letniskowe i pensjonatowe powinno być realizowane na terenach zwartej zabudowy, lub do tej zabudowy bezpośrednio przylegające, z zachowaniem procedur i przepisów obowiązujących przy zmianie przeznaczenia terenu, a także w zgodności z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- Zaleca się rozwój terenów gospodarczych w otoczeniu drogi ekspresowej.
- Na terenach osadniczych należy uwzględnić wymagania, wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych.
- W obszarach zabudowy należy lokalizować przestrzenie publiczne służące integracji społecznej i codziennej rekreacji mieszkańców.
- Nowa zabudowa mieszkaniowa swoją architekturą powinna nawiązywać do tradycji regionalnych w zakresie kształtów i pokrycia dachu oraz kolorystyki dachów i elewacji.
- Na terenie gminy wyłącza się spod zabudowy tereny:

- lasów (z wyjątkiem lasów przeznaczanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na inne cele),
- gruntów rolnych klas chronionych – III (z wyjątkiem gruntów przeznaczanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na inne cele), – dolin rzecznych, – zieleni urządzonej, – udokumentowanych złóż surowców oraz perspektywicznych obszarów eksploatacji surowców mineralnych (do czasu podjęcia ich eksploatacji).

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- zaleca się sukcesywne przekształcanie dotychczasowych systemów zaopatrzenia w ciepło w bardziej ekologiczne - wykorzystujące paliwa ekologiczne lub źródła odnawialne,
- w dalszym rozwoju zagospodarowania terenów osadniczych istotną rolę powinna odegrać prośrodowiskowa infrastruktura techniczna o wysokim standardzie technologicznym (w tym systemy ogrzewania),
- w kształtowaniu zabudowy i wprowadzaniu obiektów technicznych (zwłaszcza na terenach otwartych) należy uwzględnić potrzebę zachowania walorów krajobrazowych poprzez odpowiednią kubaturę zabudowy i jej wysokość oraz zachowanie ważnych osi i panoram widokowych,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i nadmierną eksploatacją – stosownie do ustalonych klas czystości i nienaruszalności przepływów biologicznych rzek..

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- należy kultywować regionalne formy architektoniczne oraz tradycje materiałowe i konstrukcyjne
- należy dążyć do indywidualizowania przestrzennych form zabudowy i zagospodarowania przestrzeni publicznych w dostosowaniu do otaczającej zabudowy i krajobrazu historyczno-kulturowo-przyrodniczego
- w stosunku do zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru ustala się:

- a) granice ochrony konserwatorskiej cmentarza z okresu II wojny światowej w obrębie wsi Gosie Duże i cmentarza rzymsko-katolickiego w Kołakach Kościelnych – takie jak w decyzjach o wpisaniu zabytku do rejestru,
 - b) bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich,
 - c) ochronę przed zmianą przeznaczenia,
 - d) prowadzenie jakiejkolwiek działalności niezwiązanej z utrzymaniem, konserwacją i rewaloryzacją cmentarza wymagać będzie przeprowadzenia indywidualnych opracowań i analiz oraz zgody służby konserwatorskiej,
 - e) ochronę ekspozycji i otoczenia zabytków polegającą na utrzymaniu istniejącego zagospodarowania oraz ustalenie zasad lokalizacji i wyglądu obiektów małej architektury i nośników reklamowych.
- w stosunku do zabytków ujętych w gminnej ewidencji ustala się:
 - a) obowiązek wprowadzenia zapisów ochronnych względem tych obiektów przy sporządzaniu planów miejscowych, polegający na określeniu przedmiotu, zakresu oraz zasad ochrony,
 - b) rewaloryzację i pielęgnację historycznej przestrzeni,
 - c) rehabilitację zabytkowej substancji mieszkaniowej,
 - d) zachowanie historycznego układu ulic, osi kompozycyjnych oraz historycznych podziałów funkcjonalnych.
 - przedmiotem ochrony zabytków architektury jest zewnętrzny wygląd budynków: ukształtowanie bryły (gabaryty, kształt dachu), opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny, wykończenie ścian zewnętrznych, pokrycie dachu) oraz inne elementy decydujące o zachowaniu ich historycznego charakteru (konstrukcja, układ wnętrza, wyposażenie).
 - przedmiotem ochrony historycznego układu przestrzennego wsi Kołaki Kościelne jest organizacja zabudowy i schemat dróg – konstrukcja przestrzeni opartej na wewnętrznych osiach kompozycyjnych, powtarzających się schematach układu zabudowy zagrodowej, budynkach i innych obiektach tworzących pierzeje.
 - w stosunku do wartościowych obiektów małej architektury – zabytkowych kapliczek i krzyży przydrożnych, a także drewnianych rzeźb współczesnych artystów – nieujętych w gminnej ewidencji zabytków ustala się:
 - a) obowiązek wprowadzenia zapisów ochronnych względem tych obiektów przy sporządzaniu planów miejscowych, polegający na określeniu przedmiotu, zakresu oraz zasad ochrony,
 - b) w przypadku wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym spowodowanym bliskością kapliczki bądź krzyża względem drogi, dopuszcza się ich przemieszczenie.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Na obszarze Gminy Kołaki Kościelne dopuszcza się lokalizację wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego:

- zagwarantowanie udziału lokalnej społeczności w kształtowaniu przestrzeni,
- lokowanie inwestycji celu publicznego na podstawie ustaleń aktów prawa miejscowego,
- przeprowadzanie analiz oceny wpływu inwestycji na środowisko.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

- zakłada się modernizację istniejących dróg z przystosowaniem ich dla osób niepełnosprawnych oraz dostosowanie ich do parametrów technicznych zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dopuszcza się budowę nowych odcinków dróg łączących nowe tereny przewidziane do zainwestowania, z przystosowaniem ich dla osób niepełnosprawnych,
- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej. Zagęszczenie tras rowerowych z wykorzystaniem nieutwardzonych dróg leśnych i rolniczych na terenach

o najwyższej atrakcji przyrodniczo – krajobrazowej. Propagowanie rowerowych i pieszych szlaków turystycznych oraz promocja walorów krajobrazowych gminy,

- tworzenie miejsc postojowych zgodnie z zapotrzebowaniem,
- dla zapewnienia warunków harmonijnego rozwoju gminy należy zapewnić możliwość przyłączania nowych odbiorców do sieci wodociągowej oraz podejmować niezbędne inwestycje służące rozbudowie i poprawie jakości systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków,
- Zaleca się podejmować niezbędne działania i inwestycje służące zapewnieniu wysokiej niezawodności dostaw wody pitnej o dobrych parametrach jakościowych, w tym poprzez:
 - 1) skuteczną ochronę ujęć wody przed zanieczyszczeniami;
 - 2) dbałość o właściwe parametry techniczne sieci i urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę;
 - 3) zabezpieczenie rurociągów i innych urządzeń gospodarki wodnej przed szkodliwym oddziaływaniem eksploatacji górniczej,
- gospodarowanie w zasięgu terenów ochrony bezpośredniej ujęć wody podlega rygorom wynikającym z odpowiednich aktów prawnych,
- dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę wodociągowych oraz budowę nowych ujęć wody,
- realizacja kompleksowych rozwiązań odprowadzania wód opadowych i roztopowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- budowa oczyszczalni przydomowych i zbiorników bezodpływowych winno być ograniczone tylko do terenów, na których odprowadzanie ścieków do gruntu nie będzie zagrażało jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami powszechnymi i miejscowymi oraz prawem miejscowym; należy podejmować dalsze skuteczne działania administracyjne skłaniające do utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Należy rozwijać systemy selektywnej zbiórki odpadów oraz lokalizować punkty selektywnego zbierania i magazynowania odpadów komunalnych,
- inwestycje w zakresie telekomunikacji i zaopatrzenia w energię elektryczną powinny stwarzać warunki dla harmonijnego rozwoju gminy,

- zakłada się rozwój szerokopasmowej sieci internetowej,
- dopuszcza się lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej m.in. stacje transformatorowe, przepompownie ścieków, hydrofornie, infrastruktury służącej ochronie przeciwpożarowej, związanych z bezpośrednią obsługą terenów zainwestowanych, których dokładna lokalizacja powinna zostać określona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych zaleca się, by charakteryzowały się one wysokim poziomem absorpcji promieni słonecznych,
- zaleca się stosowanie zabezpieczeń mających na celu eliminację ewentualnej uciążliwości zakładów produkcji energii w postaci ograniczania barier w przemieszczaniu się małych zwierząt na terenie oraz pomiędzy terenem produkcji energii a terenami sąsiednimi,
- dopuszcza się niezbędną dla instalacji OZE infrastrukturę elektroenergetyczną dotyczącą przetwarzania, dystrybucji, wyprowadzenia mocy z nowoprojektowanych źródeł oraz magazynowania energii elektrycznej,
- wszystkie oddziaływania urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych muszą zawierać się w granicach wyznaczonych stref ochronnych,
- dopuszcza się wykorzystanie odnawialnych źródeł energii opartych o energię wiatru,
- elektrownie wiatrowe i biogazowe powinny być lokalizowane w odległości od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi, zgodnie z przepisami szczególnymi.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,

w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszają funkcjonowania korytarzy ekologicznych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w gminie,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko,
- przeprowadzenie indywidualnej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko należy lokalizować poza terenami zabudowy mieszkaniowej. Lokalizacja inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej odbywać się będzie na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- gospodarowanie gruntami rolnymi, zgodnie z potrzebami ochrony środowiska odbywać się będzie poprzez:
 - preferowanie rolnictwa ekologicznego na terenach posiadających najkorzystniejsze warunki do produkcji tzw. „zdrowej” żywności,
 - zmianę sposobu użytkowania terenów niekorzystnych dla rolnictwa, w tym zalesianie gruntów rolnych po opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub na podstawie przepisów szczególnych,
 - systematyczne eliminowanie chemicznych środków ochrony roślin, zwłaszcza na terenach narażonych na skażenie wód,
 - stopniowe ograniczenie stosowania nawozów mineralnych na rzecz nawożenia organicznego,
 - unikanie koncentracji nadmiernej hodowli oraz upowszechnienia jej w wielofunkcyjnych gospodarstwach rolnych,
 - upowszechnienie samowystarczalności paszowej gospodarstw rolnych,
 - upowszechnienie korzystania z energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, przede wszystkim dotyczące produkcji energii cieplnej z biomasy,
 - wspieranie rozwoju działów specjalnych rolnictwa, np. sadownictwa, pszczelarstwa itp.
- w zakresie leśnej przestrzeni produkcyjnej zakłada się:

- wprowadzenie zalesień na terenach przeznaczonych do zalesienia – o niskiej przydatności rolniczej,
- wprowadzanie leśnej zieleni izolacyjnej pomiędzy terenami o kolizyjnym zagospodarowaniu,
- regenerację drzewostanów zdewastowanych i zaniedbanych w lasach prywatnych,
- rozwój wodochronnych, glebochronnych i klimatotwórczych funkcji lasów,
- przystosowanie lasów do spełniania funkcji rekreacyjnej – ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne i edukacyjne, wprowadzenie urządzeń rekreacyjnych i małej architektury,
- świadome kształtowanie prawidłowej granicy polno-leśnej (tzw. strefy ekotonowej) – wyprzedzające planowanie, dobór odpowiednich gatunków – chroniącej drzewostan przed wiatrem, nadmiernym nasłonecznieniem i gwałtownymi zmianami temperatury, a także pełniące funkcje przeciwpożarowe.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Nie wyznacza się zasięgu obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

7. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI NADRZĘDNYMI

Rozdział odnosi się do przepisu „Art. 10f. 2. Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa” zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153).

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Jednym z głównych opracowań definiujących politykę rozwoju regionu województwa podlaskiego jest Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (SRWP 2030). Została ona przyjęta 27 kwietnia 2020 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.

Głównymi elementami SRWP 2030 są: scenariusze rozwoju, wyzwania rozwojowe, kierunki rozwoju, zasady prowadzenia działań strategicznych, obszary strategicznych interwencji oraz metodyka realizacji założeń.

W SRWP 2030 w ramach opracowywania kierunków rozwoju określono 12 celów operacyjnych.

Tabela 2. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 CELE OPERACYJNE	Strategia Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku			
	Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 4
Przemysły przyszłości				
Podlaski system otwartych innowacji				
Lokalna przedsiębiorczość				
Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego				
E-podlaskie				
Kompetentni mieszkańcy				
Aktywni mieszkańcy				

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 CELE OPERACYJNE	Strategia Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku			
	Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 4
Przestrzeń wysokiej jakości				
Dobre zarządzanie				
Kapitał społeczny				
Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne				
Gościnny region				

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Na terenie objętym opracowaniem zlokalizowane są 3 jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, a ich stan ogólny określony jest jako zły.

Tabela 3. Ocena jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Kołaki Kościelne

L p.	Kod i nazwa JCWP	Oce na JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	Gać do Jabłonki RW20001026 3419	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot amonowy, fosforany,, MIR, MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona

L p.	Kod i nazwa JCWP	Oce na JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
2	Kołomyja RW20001026 3489	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w), benzo(g, h, i)perylen(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
3	Gać od Jabłonki do ujścia RW20001626 349	zły	dobry stan ekologiczny stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona

Ponadto, Gmina Kołaki Kościelne znajduje się w obrębie 1 jednolitej części wód podziemnych (JCWPd).

Tabela 4. Ocena jednolitych części wód podziemnych na terenie Gminy Kołaki Kościelne

Lp.	Kod JCWP	Ocena JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	51	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	-

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Jednym z głównych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami o zasięgu ogólnokrajowym jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS). Najważniejsze cele wymienione w dokumencie to przede wszystkim:

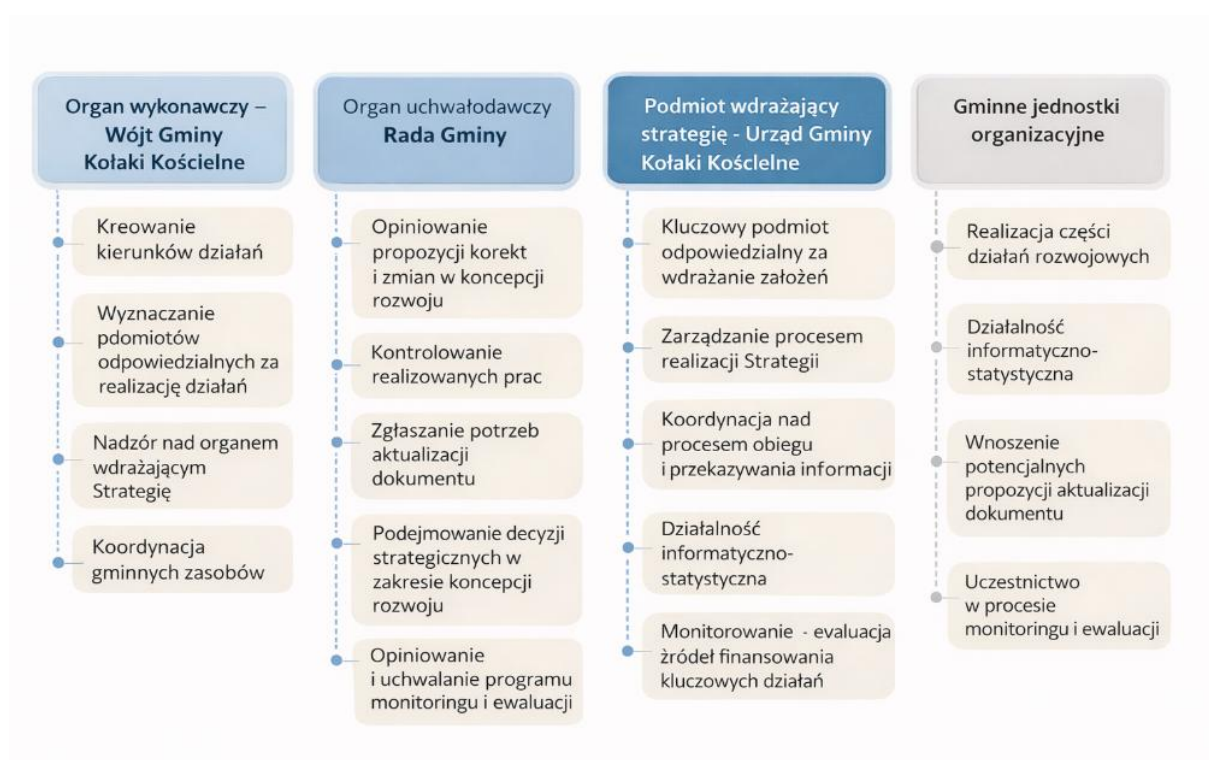
- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Gmina Kołaki Kościelne znajduje się na obszarze, który został zakwalifikowany w klasach zagrożenia suszą rolniczą do klasy III – silnie zagrożone, w klasach zagrożenia suszą hydrologiczną do klasy II – umiarkowanie zagrożone, a w przypadku zagrożenia suszą hydrogeologiczną do klasy I – słabo zagrożone. Według klas łącznego zagrożenia suszą, tereny gminy Kołaki Kościelne zaklasyfikowano do silnie zagrożonych suszą.

**8. SYSTEM REALIZACJI
STRATEGII,
W TYM WYTYCZNE
DO SPORZĄDZANIA
DOKUMENTÓW
WYKONAWCZYCH**

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz.U. 2025 poz. 1153) o samorządzie gminnym.

Strategia Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku nie stanowi aktu prawa miejscowego, jednak powinna być elementem przewodnim przy dalszych planach rozwojowych gminy. Wdrażanie strategii powinno odbywać się etapowo. Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie powinny być organy Gminy Kołaki Kościelne (w tym Rada Gminy oraz Wójt, jak i wszystkie jej jednostki organizacyjne). Organem odpowiedzialnym za realizację dokumentu strategii jest Wójt Gminy Kołaki Kościelne. Strategia wdrażana będzie bezpośrednio przez Urząd Gminy w Kołakach Kościelnych oraz przez jednostki organizacyjne Gminy Kołaki Kościelne zgodnie z ich kompetencjami.

Rysunek 8. Schemat organizacyjny realizacji Strategii

Realizacji Strategii służyć będą narzędzia w postaci strategii sektorowych, funkcjonalnych planów i programów, określające szczegółowo sposoby realizacji celów. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty. Powinny one zostać zaktualizowane w celu dostosowania do nowych celów strategicznych. Realizacja niektórych z tych celów będzie wymagała opracowania nowych polityk, planów lub programów.

Wykaz funkcjonujących dokumentów/polityk na terenie gminy, które będą stanowiły uszczegółowienie zapisów strategii (stan na 2024 rok):

- Wieloletnia Prognoza Finansowa,
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego,

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Kołaki Kościelne,
- Plan Usuwania Azbestu na terenie Gminy Kołaki Kościelne na lata 2007–2032,
- Program Ochrony Środowiska Gminy Kołaki Kościelne 2004r. (brak aktualizacji),
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołaki Kościelne na lata 2017 - 2026,
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Kołaki Kościelne (przyjmowany corocznie),
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program Współpracy Gminy Kołaki Kościelne z Organizacjami Pozarządowymi (przyjmowany corocznie).

Wszystkie dokumenty wykonawcze opracowywane na terenie Gminy Kołaki Kościelne w kolejnych latach powinny wykazywać spójność i uwzględniać zapisy przedmiotowej Strategii.

Realizacja Strategii będzie odbywać się poprzez opracowywanie i wdrażanie dokumentów wykonawczych, takich jak programy sektorowe, plany inwestycyjne, roczne i wieloletnie plany finansowe, a także projekty i przedsięwzięcia realizowane przez jednostki organizacyjne gminy. Dokumenty te powinny być spójne z celami strategicznymi i operacyjnymi oraz uwzględniać aktualne potrzeby mieszkańców i możliwości finansowe samorządu.

Nowo tworzone dokumenty wykonawcze na terenie Gminy Kołaki Kościelne powinny:

- być napisane możliwie prostym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie,
- być poddane konsultacjom społecznym z mieszkańcami i innymi interesariuszami,
- zawierać co najmniej jedno odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań przedmiotowej strategii,
- posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za realizację dokumentu.

8.1. Monitoring

Proces monitoringu powinien uwzględniać wskaźniki monitoringu przypisane poszczególnym działaniom (wskazane w podrozdziale *Oczekiwane rezultaty prowadzonych działań*).

Sprawozdawczość *Strategii* zostanie skoordynowana z nałożonym na gminy, zgodnie art. 28a. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym obowiązkiem opracowania i przedstawienia w terminie do dnia 31 maja każdego roku raportu o stanie gminy. Raport obejmuje podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał Rady Gminy.

Monitoring prowadzony będzie w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji strategii – pozwoli to wykryć zagrożenia i ewentualną konieczność modyfikacji

planowanych do realizacji zadań lub podmiotów odpowiedzialnych/ współpracujących przy realizacji zadań.

8.2. Ewaluacja

Ewaluacja Strategii ma na celu ocenę stopnia realizacji jej założeń oraz wpływu podejmowanych działań na rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny gminy. Proces ten pozwala określić skuteczność wdrażanych rozwiązań, a także ich znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców.

Ewaluacja Strategii Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku będzie prowadzona w oparciu o cztery podstawowe etapy oceny. Pierwszym z nich będzie ocena przed rozpoczęciem realizacji działań (ex ante), której zadaniem będzie określenie, czy oraz w jaki sposób przyjęte założenia Strategii mogą przyczynić się do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Kolejnym etapem będzie ocena prowadzona w trakcie realizacji (on-going), polegająca na bieżącej analizie, czy wyznaczone cele oraz podejmowane działania prowadzą w kierunku osiągnięcia zamierzonych rezultatów. Ostatnim elementem będzie ocena po zakończeniu realizacji działań (ex post), która pozwoli określić trwałość osiągniętych efektów oraz ich długofalowy wpływ na rozwój gminy.

Rysunek 9. Kryteria ewaluacji.

Prowadzone działania ewaluacyjne mogą wskazać potrzebę wprowadzenia zmian w obowiązującym dokumencie. Aktualizacja Strategii powinna następować w sytuacji istotnych zmian uwarunkowań zewnętrznych lub wewnętrznych, mających wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny gminy. Zaleca się, aby ocena zasadności wprowadzenia zmian była dokonywana okresowo, w oparciu o wyniki monitoringu realizacji celów oraz analizę aktualnych potrzeb i wyzwań rozwojowych.

9. RAMY FINANSOWANIA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 9) ramy finansowe i źródła finansowania zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. (Dz.U. 2025 poz. 1153) o samorządzie gminnym.

Realizacja celów i kierunków działań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku będzie uzależniona od dostępności środków finansowych oraz skutecznego pozyskiwania funduszy z różnych źródeł. Zapewnienie stabilnych ram finansowych stanowi jeden z kluczowych warunków sprawnego wdrażania zaplanowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i społecznych.

Podstawowym źródłem finansowania działań strategicznych będą środki własne gminy, w tym dochody budżetowe oraz środki przeznaczone na realizację inwestycji w ramach wieloletnich planów finansowych. Istotne znaczenie będą miały również fundusze zewnętrzne, w szczególności środki pochodzące z budżetu państwa, programów krajowych oraz funduszy Unii Europejskiej, które umożliwią realizację większych i bardziej kompleksowych projektów.

Potencjalne źródła finansowania zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku kierunków działań:

- środki własne JST (środki pochodzące z budżetu gminy), jest to jedno z podstawowych źródeł finansowania działań przewidzianych w niniejszej strategii. Środki własne JST zapewniają zarówno całkowite finansowanie niektórych inwestycji, jak również stanowią wkład własny w przypadku realizacji zadań współfinansowanych ze środków UE,
- środki unijne – pozyskanie funduszy z programów krajowych oraz Funduszy Europejskich dla Podlaskiego na lata 2021-2027, m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, a także nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji,
- inne fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki pochodzące z budżetu państwa – m.in. środki celowe w ministerstwach, dedykowane fundusze i programy, np. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich,
- środki funduszy celowych w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- środki sektora prywatnego (m.in. środki inwestorów prywatnych, formuła partnerstwa publiczno- prywatnego, fundusze sektora pozarządowego).

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania założeń strategii będą środki w ramach Funduszy Europejskich dla Podlaskiego na lata 2021-2027 oraz nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034.

Rysunek 10. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne do 2035 roku

Gmina Kołaki Kościelne korzystać będzie także z ważnych programów krajowych z budżetu Państwa:

- Programy Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu,
- Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: m.in. Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych,
- Program Aktywny Maluch,
- Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030.

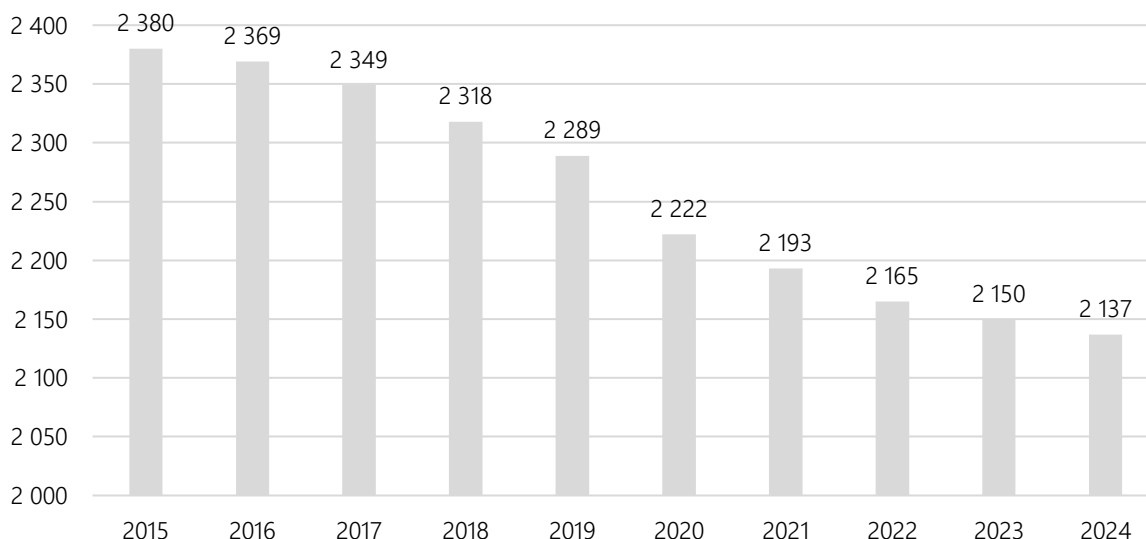
Finalnie zakłada się przeznaczenie na działania strategiczne do 2036 r. kwoty ok. 25 mln zł. Ostateczne ramy finansowe kluczowych działań i przedsięwzięć strategicznych będą dostosowane do pojawiających się możliwości pozyskania środków zewnętrznych. Od tych możliwości będą także uzależniane decyzje co do zwiększenia skali zobowiązań – w przypadku pojawienia się okazji na pozyskanie środków zewnętrznych, zasadne jest zwiększenie zadłużenia. Jest ono także zasadne w przypadku realizacji kluczowych działań strategicznych ze środków własnych. Finansowe ramy działań strategicznych będą każdorazowo zapisywane w wieloletniej prognozie finansowej i budżecie gminy w ramach zaplanowanego systemu realizacji Strategii.

ZAŁĄCZNIK NR I – DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ I KLIMATYCZNO – ŚRODOWISKOWEJ – ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

Demografia

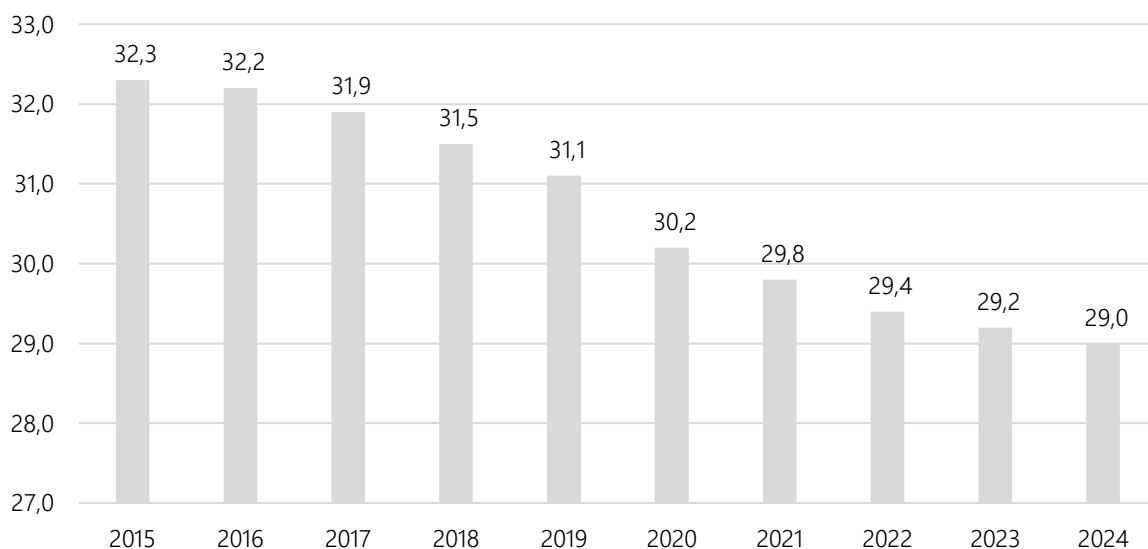
Potencjał demograficzny gminy stanowi jeden z najważniejszych wyznaczników jej rozwoju społecznego i gospodarczego. To właśnie mieszkańcy tworzą lokalną wspólnotę, a potrzeby i możliwości tej zbiorowości determinują kierunki działań samorządu. Dlatego rozpoznanie struktury i dynamiki ludności gminy jest punktem wyjścia do dalszych analiz oraz formułowania celów i interwencji rozwojowych w Strategii.

Poniższy wykres przedstawia zmiany liczby mieszkańców Gminy Kołaki Kościelne w latach 2015–2024. W analizowanym okresie obserwowany jest wyraźny i systematyczny trend spadkowy. W 2015 roku gminę zamieszkiwało 2 380 osób, natomiast w 2024 roku liczba ta wyniosła już tylko 2 137 mieszkańców. Oznacza to ubytek 243 osób w ciągu dziesięciu lat, co stanowi spadek o około 10,2% w stosunku do roku bazowego.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Kołaki Kościelne w latach 2015–2024

Poniższy wykres przedstawia zmiany gęstości zaludnienia w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024. W analizowanym okresie widoczny jest wyraźny i systematyczny trend spadkowy. W 2015 roku gęstość zaludnienia wynosiła 32,3 osoby na km², natomiast w 2024 roku spadła do poziomu 29,0 osób na km². Oznacza to zmniejszenie wskaźnika o 3,3 osoby na km².

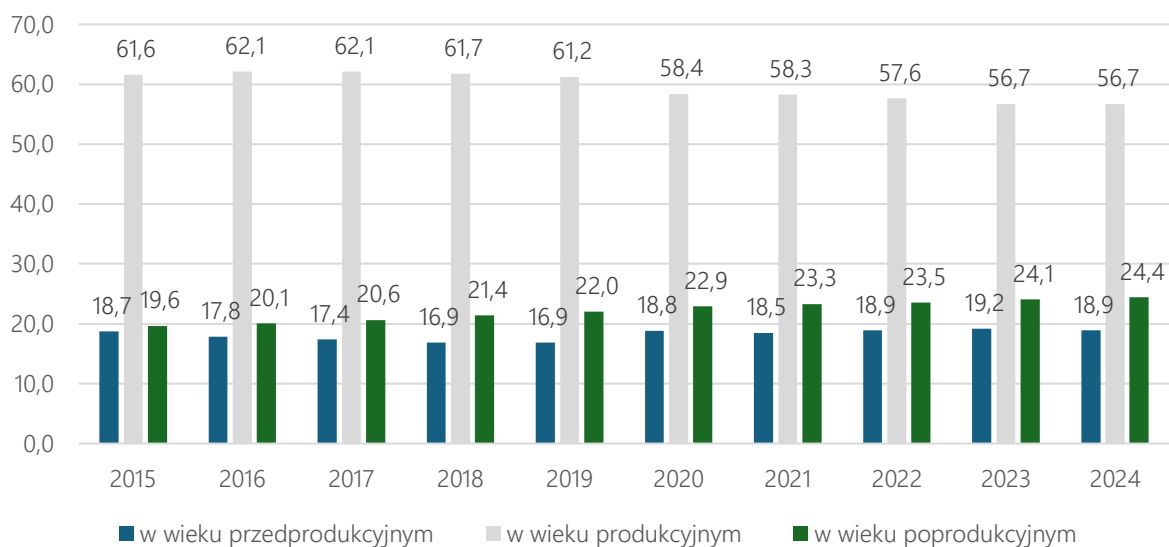
Wykres 2. Gęstość zaludnienia mieszkańców Gminy Kołaki Kościelne w latach 2015-2024

Poniższy wykres przedstawia strukturę ludności Gminy Kołaki Kościelne według ekonomicznych grup wieku w latach 2015–2024, obejmując osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Analiza danych wskazuje na wyraźne i niekorzystne zmiany demograficzne, świadczące o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa.

Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w całym okresie utrzymuje się na relatywnie stabilnym, lecz niskim poziomie. W 2015 roku wynosił 18,7%, następnie stopniowo malał do 16,9% w 2018 roku, po czym w kolejnych latach wykazywał niewielkie wahania. W 2024 roku osiągnął poziom 18,9%. Brak wyraźnej tendencji wzrostowej oznacza, że nie następuje trwałe wzmocnienie najmłodszej grupy mieszkańców, co w dłuższej perspektywie nie zapewnia zastępowalności pokoleń.

Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym, jednak ich udział systematycznie maleje. W 2015 roku wynosił 61,6%, w latach 2016–2017 osiągnął najwyższy poziom 62,1%, po czym rozpoczął się wyraźny trend spadkowy. W 2024 roku udział tej grupy wyniósł już tylko 56,7%, co oznacza spadek o 4,9 punktu procentowego w ciągu dekady. Zmniejszanie się populacji w wieku produkcyjnym przekłada się bezpośrednio na kurczenie się lokalnych zasobów pracy oraz osłabienie potencjału gospodarczego gminy.

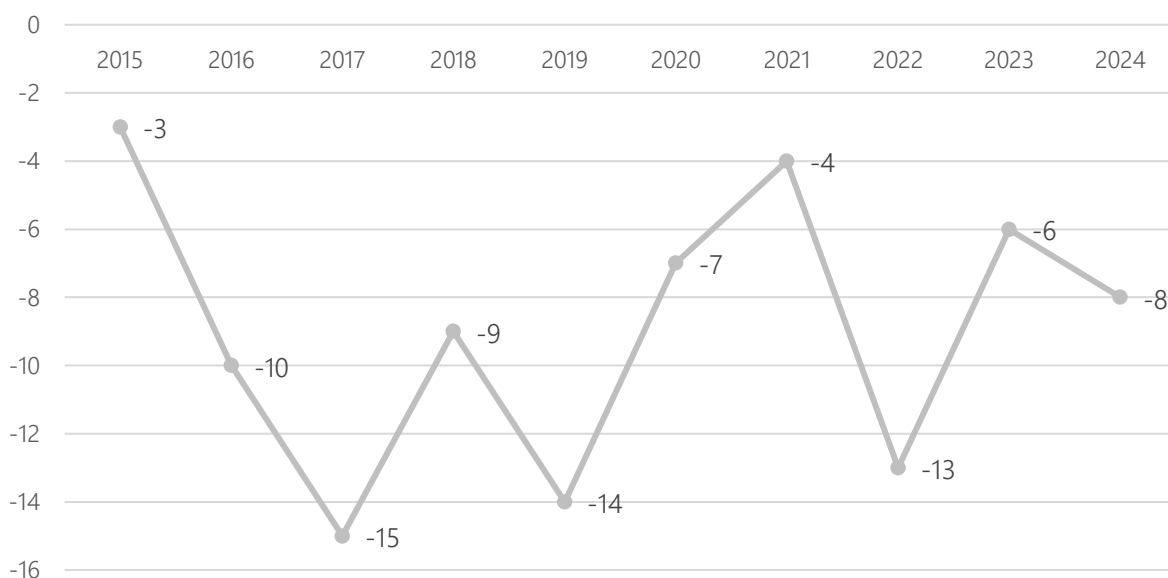
Jednocześnie systematycznie rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym. W 2015 roku wynosił on 19,6%, natomiast w 2024 roku osiągnął poziom 24,4%. Oznacza to wzrost o 4,8 punktu procentowego. Tendencja ta ma charakter ciągły i jednoznaczny, co wskazuje na postępujące starzenie się struktury demograficznej.

Wykres 3. Mieszkańcy Gminy Kołaki Kościelne w podziale na grupy ekonomiczne w latach 2015-2024

Poniższy wykres przedstawia przyrost naturalny w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024. W całym analizowanym okresie wskaźnik przyrostu naturalnego pozostaje ujemny, co oznacza, że liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń. Zjawisko to ma charakter trwały i stanowi jeden z głównych czynników depopulacji gminy.

W 2015 roku przyrost naturalny wynosił –3. Już w kolejnym roku nastąpiło pogorszenie sytuacji (–10), a w 2017 roku odnotowano jedną z najniższych wartości w analizowanym okresie (–15). W 2018 roku wskaźnik nieznacznie się poprawił (–9), jednak w 2019 roku ponownie spadł do poziomu –14. W latach 2020–2021 widoczna była przejściowa poprawa (–7 oraz –4), natomiast w 2022 roku nastąpiło ponowne, wyraźne pogorszenie (–13). W ostatnich dwóch latach wskaźnik kształtował się na poziomie –6 w 2023 roku oraz –8 w 2024 roku.

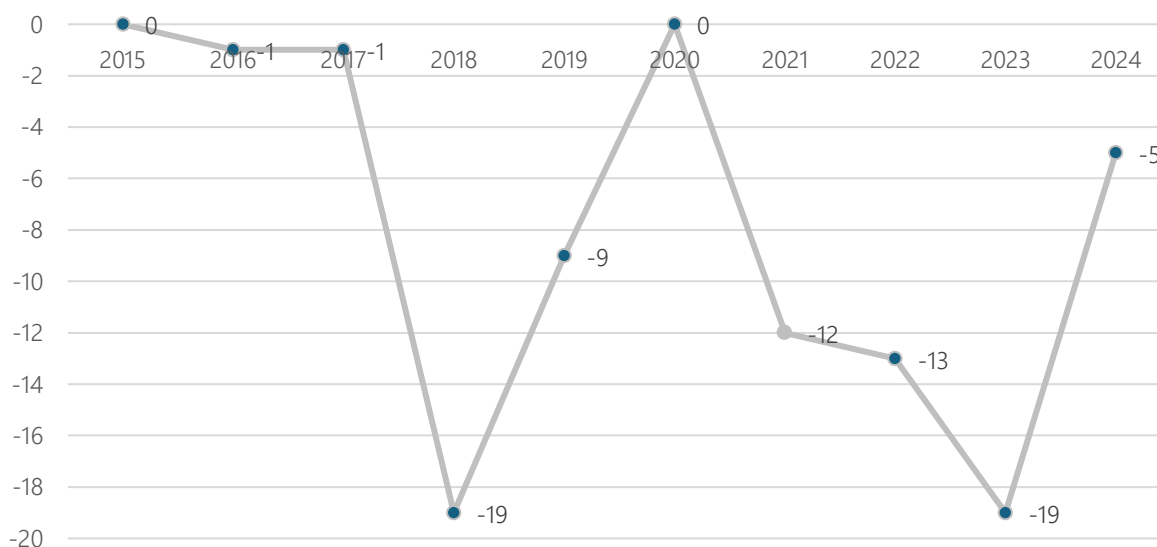

Wykres 4. Przyrost naturalny w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015-2024

Poniższy wykres przedstawia saldo migracji w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024. Dane wskazują na wyraźnie niekorzystną sytuację migracyjną, charakteryzującą się przewagą odpływu ludności nad napływem w większości analizowanych lat.

W latach 2015–2017 saldo migracji było bliskie zera, przy czym w 2015 roku wynosiło 0, a w latach 2016–2017 kształtowało się na poziomie –1. Oznacza to względną stabilność migracyjną w początkowym okresie. W 2018 roku nastąpiło jednak gwałtowne pogorszenie sytuacji – saldo spadło do –19, co wskazuje na znaczący odpływ mieszkańców. W 2019 roku odnotowano częściową poprawę (–9), a w 2020 roku osiągnięto poziom 0, co oznaczało chwilowe zrównoważenie liczby osób napływających i wyprowadzających się.

Ujemne saldo migracji stanowi istotny czynnik spadku liczby ludności w gminie, obok ujemnego przyrostu naturalnego. Odpływ mieszkańców osłabia bazę podatkową, ogranicza rozwój przedsiębiorczości i wpływa na zmniejszenie popytu na usługi lokalne. Z punktu widzenia polityki rozwoju kluczowe jest zwiększanie atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez poprawę jakości życia, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, wspieranie rynku pracy oraz tworzenie warunków sprzyjających osiedlaniu się młodych rodzin. Bez działań aktywizujących proces depopulacji może się utrwać i pogłębiać w kolejnych latach.

Wykres 5. Saldo migracji w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015-2024

Edukacja i wychowanie

Zadania z zakresu edukacji w Gminie Kołaki Kościelne realizowane były w oddziałach przedszkolnych i szkolnych w Szkole Podstawowej im. Romualda Jałbrzykowskiego w Kołakach Kościelnych, dla których Gmina jest organem prowadzącym.

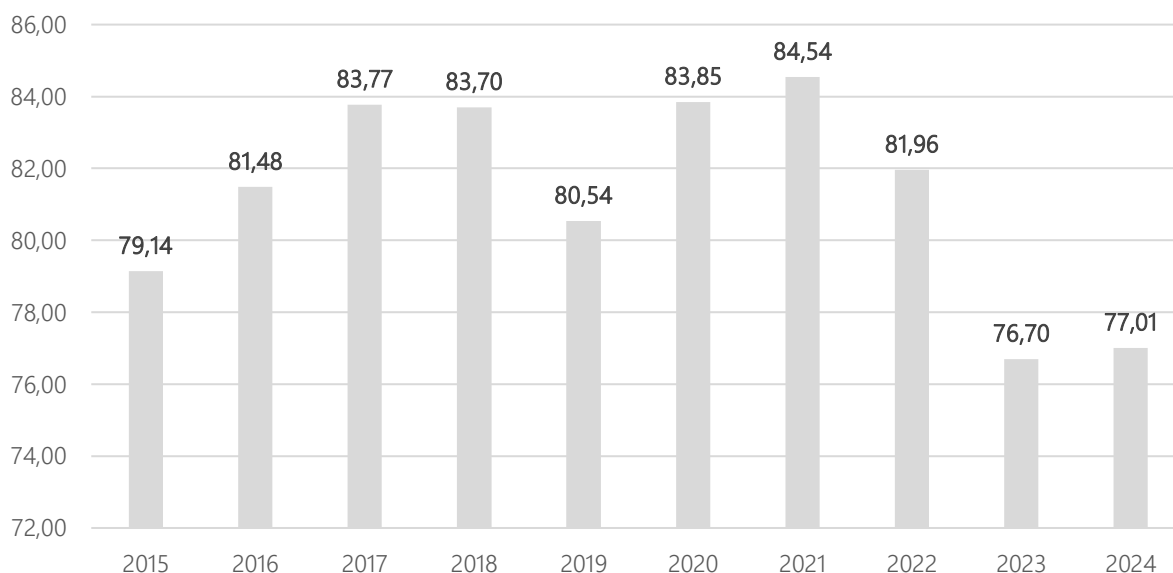
Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty w 2024 roku wskazuje, że uczniowie z Gminy Kołaki Kościelne osiągnęli rezultaty niższe niż średnie wyniki w powiecie zambrowskim, województwie podlaskim oraz w skali kraju we wszystkich trzech badanych obszarach.

Tabela 5. Średnia wyników z egzaminu ósmoklasisty osiągnięta w Gminie Kołaki Kościelne w 2024 roku na tle Powiatu Zambrowskiego, Województwa Podlaskiego i Polski

Obszar	Język Polski (%)	Matematyka (%)	Język Angielski (%)
Gmina Kołaki Kościelne	49	33	46
Powiat Zambrowski	50	38	51
Województwo Podlaskie	57	50	63
Polska	61	52	66

Poniższy wykres przedstawia zmiany współczynnika skolaryzacji brutto na terenie Gminy Kołaki Kościelne w latach 2015–2024. W analizowanym okresie widoczna jest wyraźna zmienność wskaźnika, przy jednoczesnym braku trwałej tendencji wzrostowej w całej dekadzie. W latach 2015–2018 obserwowany był systematyczny wzrost współczynnika – z poziomu 79,14 w 2015 roku

do 83,77 w 2017 roku oraz 83,70 w 2018 roku. Świadczy to o zwiększającym się stopniu objęcia dzieci i młodzieży edukacją w tym okresie. W 2019 roku nastąpił wyraźny spadek do poziomu 80,54, jednak w kolejnych dwóch latach wskaźnik ponownie wzrósł, osiągając najwyższą wartość w całym analizowanym okresie – 84,54 w 2021 roku. Od 2022 roku widoczny jest jednak wyraźny trend spadkowy. W 2022 roku współczynnik wyniósł 81,96, w 2023 roku obniżył się do 76,70, a w 2024 roku nieznacznie wzrósł do 77,01. Oznacza to, że w porównaniu z rokiem szczytowym (2021) wskaźnik spadł o ponad 7 punktów. Spadek w ostatnich latach może być związany ze zmniejszającą się liczbą dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, co pozostaje w bezpośrednim związku z procesami depopulacyjnymi oraz ujemnym przyrostem naturalnym.

Wykres 6. Współczynnik skolaryzacji brutto na terenie Gminy Kołaki Kościelne w latach 2015-2024

Źródło: GUS.

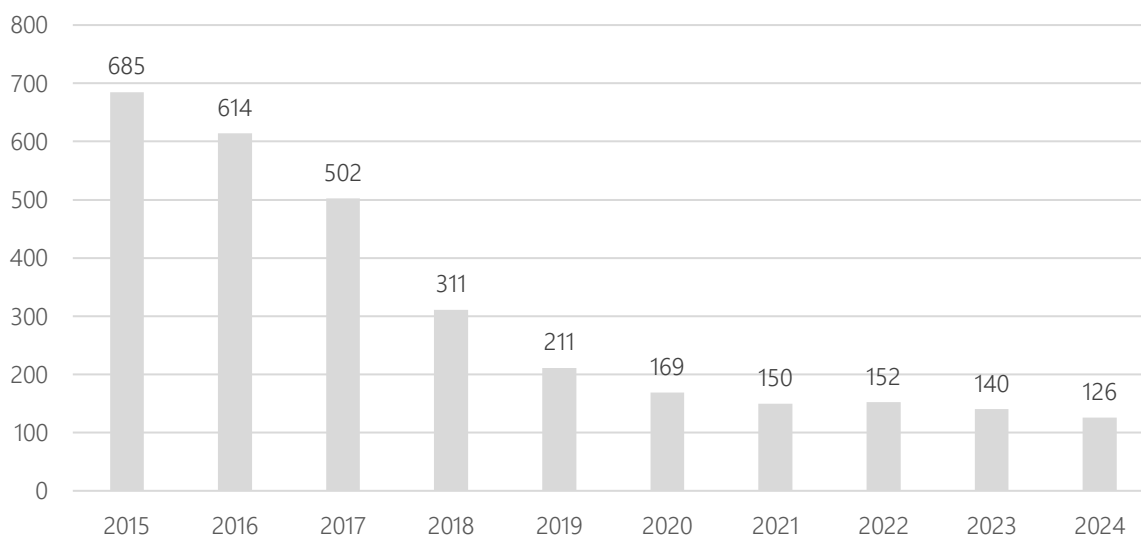
Pomoc społeczna

Głównym realizatorem zadań polityki społecznej w gminie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Kołakach Kościelnych świadczący różnego rodzaju świadczenia: rodzinne, socjalne, z funduszu alimentacyjnego oraz dodatki energetyczne i mieszkaniowe. Podmiot realizuje programy skierowane do osób z problemami, które są finansowane przez budżet gminy i państwa.

Wykres liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024 pokazuje bardzo wyraźny i długotrwały trend spadkowy. W 2015 roku wskaźnik wynosił aż 685 osób, natomiast w 2024 roku już tylko 126, co oznacza ponad pięciokrotne zmniejszenie skali korzystania z tej formy wsparcia.

Wykres przedstawia liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2015–2024. Dane wskazują na wyraźny i niemal ciągły trend spadkowy w całym analizowanym okresie. W 2015 r. wskaźnik osiągnął najwyższą wartość – 685 osób na 10 tys. mieszkańców. W kolejnych latach następował systematyczny spadek: w 2016 r. do 614, w 2017 r. do 502, a w 2018 r. do 311. Szczególnie dynamiczne ograniczenie liczby beneficjentów widoczne jest w latach 2016–2018, kiedy wskaźnik zmniejszył się łącznie o ponad 300 osób na 10 tys.

ludności. Oznacza to redukcję o blisko połowę w stosunku do poziomu z początku okresu. W latach 2019–2021 tempo spadku wyraźnie wyhamowało – wartości wynosiły odpowiednio 211, 169 i 150. O ile w dalszym ciągu obserwujemy tendencję malejącą, to zmiany są już znacznie mniej dynamiczne niż w pierwszej części analizowanego okresu.

Wykres 7. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2015-2024

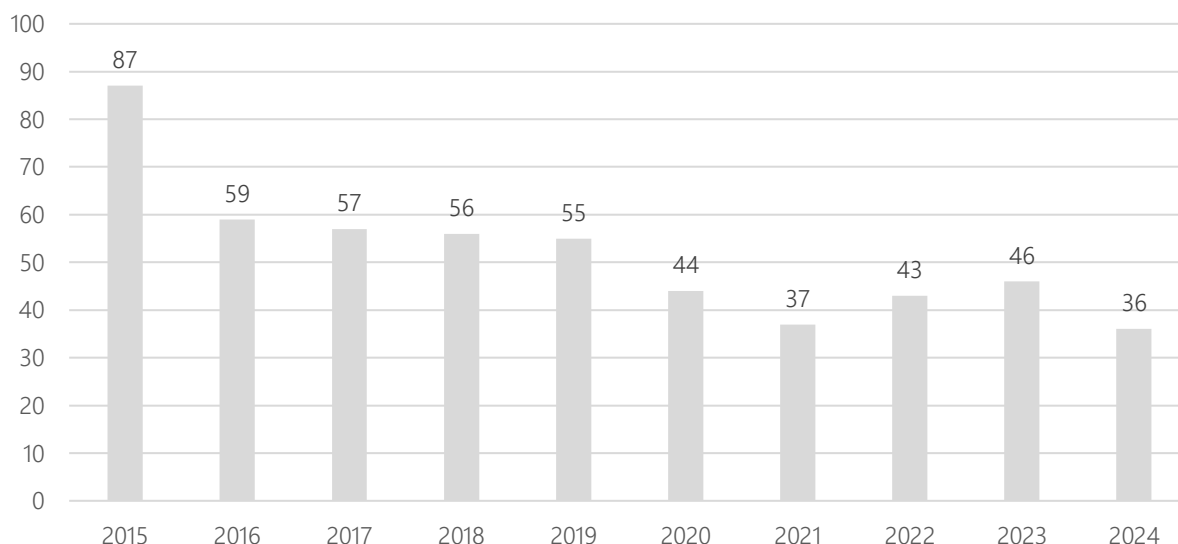
Źródło: GUS.

Kultura i dziedzictwo kulturowe

Upowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmują się: Biblioteka Publiczna w Kołakach Kościelnych, Świetlice Wiejskie i Zespół Szkół. Udział w organizacji wydarzeń kulturalnych mają również jednostki OSP oraz lokalne stowarzyszenia.

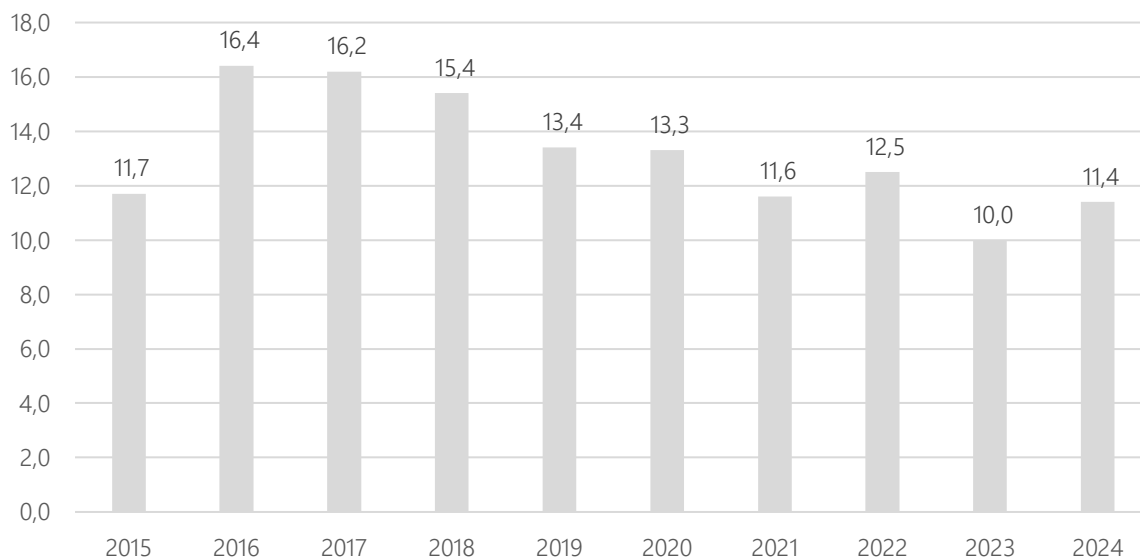
W Gminie Kołaki Kościelne obserwowany jest długookresowy spadek aktywności czytelniczej mieszkańców. Może on wynikać zarówno z procesów demograficznych (spadek liczby ludności,

starzenie się społeczeństwa), jak i ze zmian stylu życia, cyfryzacji oraz ograniczonej oferty kulturalnej w małych gminach.

Wykres 8. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności

Wykres liczby wypożyczeń księgozbioru na jednego czytelnika w latach 2015–2024 pokazuje umiarkowane wahania intensywności korzystania z bibliotek.

Wykres 9. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w latach 2015-2024

Kapitał społeczny

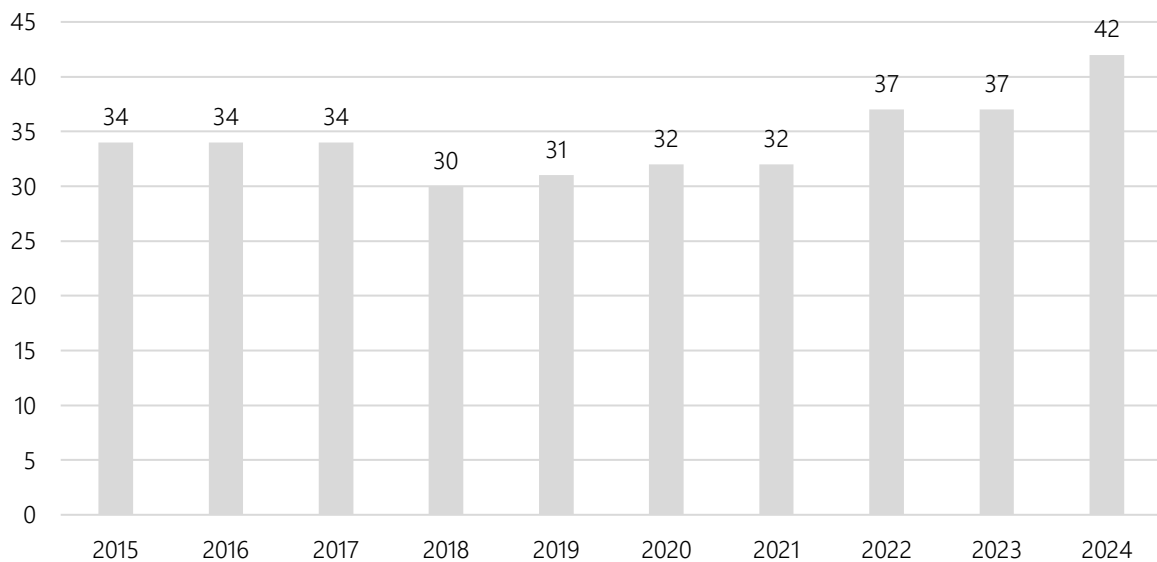
W 2024 r. liczba fundacji, stowarzyszeń w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2024 r. wyniosła 42 - to więcej w porównaniu do powiatu zambrowskiego (28) i podobnie do województwa podlaskiego (43). Do fundacji, stowarzyszeń i organizacji działających na terenie gminy Kołaki Kościelne zaliczyć można:

- Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Kołakach Kościelnych
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szczodrach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kruszach Łubnicach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rębiszewie Zegadły

- Stowarzyszenia, w tym kluby sportowe:

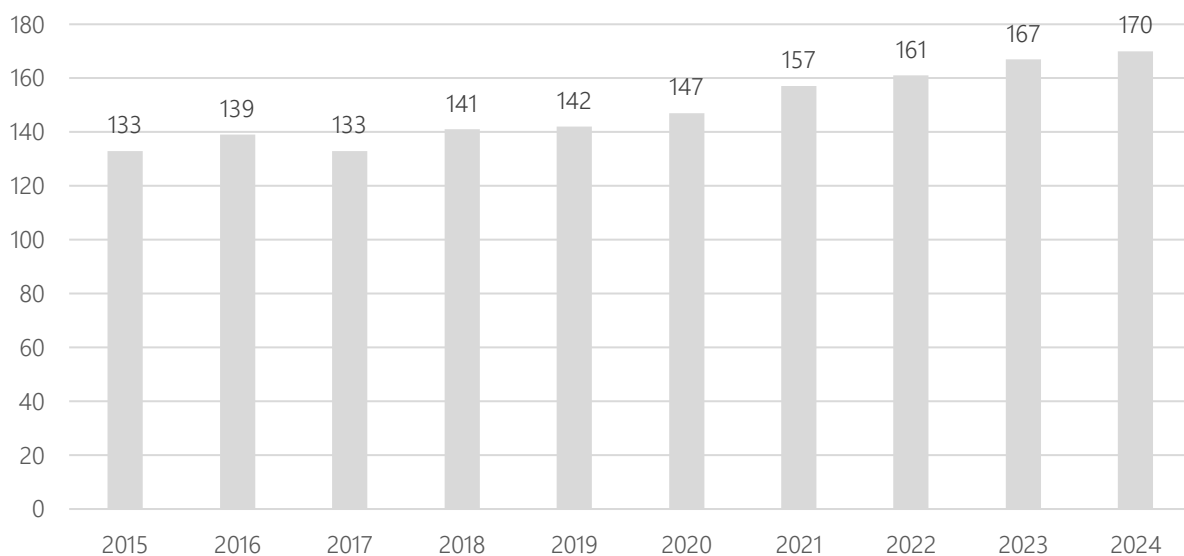
- Moja Wieś w miejscowości Zanie Leśnica

Wykres 10. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2024

Przedsiębiorczość

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w gminie Kołaki Kościelne w 2024 r. zarejestrowanych w rejestrze REGON było 170 podmiotów gospodarczych. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba ta wyniosła 1,4 w 2024 r. – to dużo mniej niż w powiecie zambrowski (4,4 podmiotów na 1000 mieszkańców) i województwie podlaskim (5,4 podmiotów na 1000 mieszkańców).

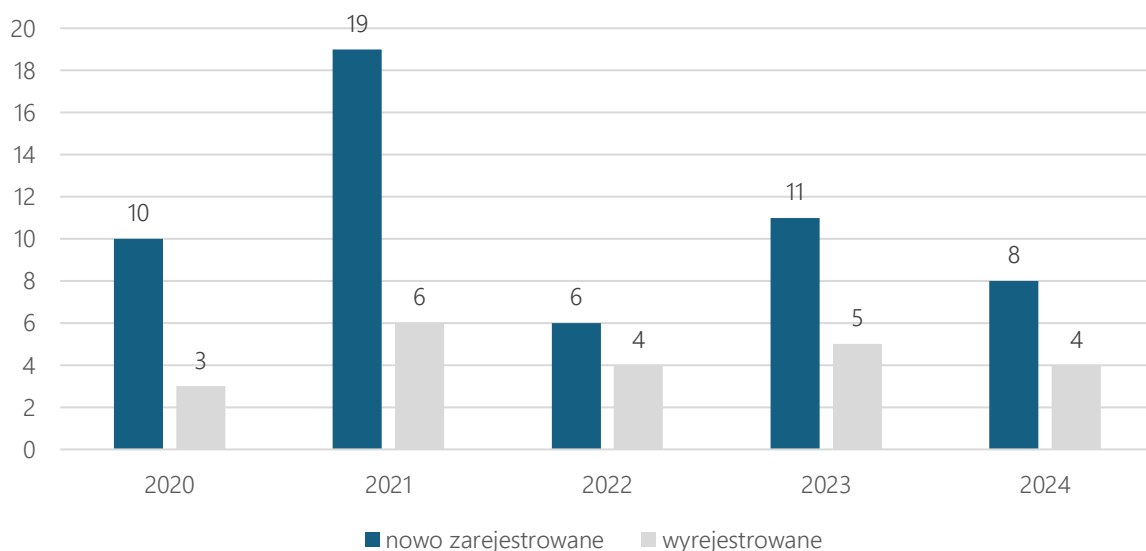
Wykres 11. Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2015-2024 na terenie Gminy Kołaki Kościelne

Struktura wielkościowa podmiotów pozostaje jednak silnie skoncentrowana w grupie najmniejszych przedsiębiorstw. Zdecydowaną większość stanowią podmioty zatrudniające od 0 do 9 pracowników. Ich liczba wzrosła ze 144 w 2020 roku do 167 w 2024 roku, co oznacza, że praktycznie cały przyrost liczby firm dotyczy mikroprzedsiębiorstw. W 2024 roku stanowią one ponad 98% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze według klas wielkości w latach 2020-2024

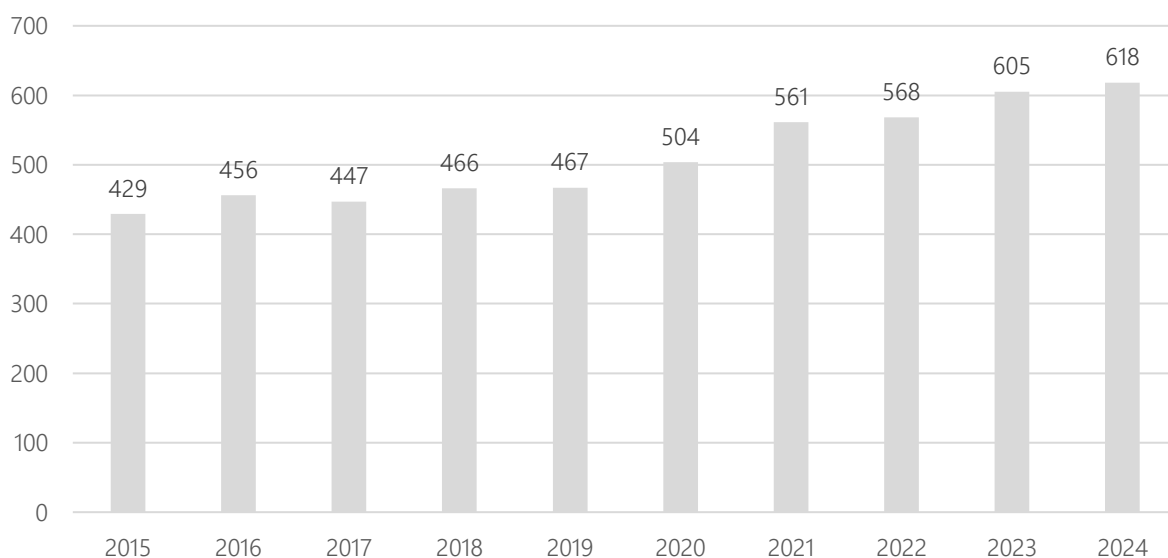
Rok	2020	2021	2022	2023	2024
0-9	144	154	158	164	167
10-49	3	3	3	3	3
50-249	0	0	0	0	0
Ogółem	147	157	161	167	170

W latach 2020-2024 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych zawsze przewyższała podmioty wykreślone w danym roku. Największą różnicę zarejestrowano w 2021 r. – 13.

Wykres 12. Jednostki nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON w latach 2015-2024

Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2024 r. wyniósł 618 – mniej niż w powiecie (747 osób na 10 tys. mieszkańców) i województwie (827 osób na 10 tys. mieszkańców).

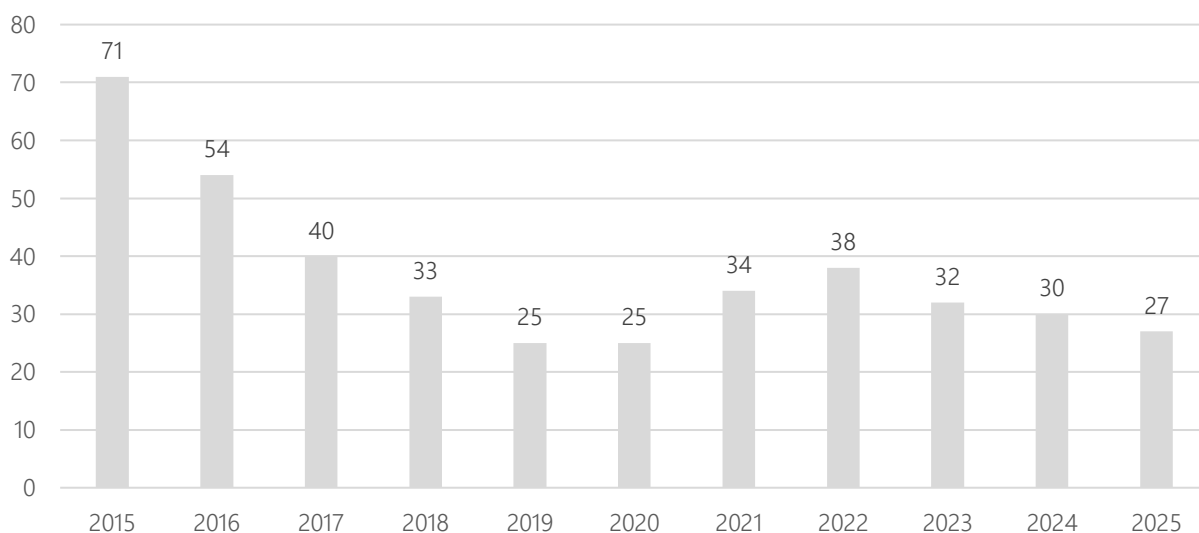
Wykres 13. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2024

Rynek pracy

Analiza liczby bezrobotnych ogółem w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024 wskazuje na wyraźne zmniejszenie skali bezrobocia w dłuższej perspektywie czasowej, przy jednoczesnych okresowych wahaniami. W 2015 roku liczba bezrobotnych wynosiła 71 osób i była najwyższa w całym analizowanym okresie. W kolejnych latach obserwowano systematyczny spadek – do 54 osób w 2016 roku, 40 w 2017 roku oraz 33 w 2018 roku. Najniższy poziom bezrobocia odnotowano w latach 2019–2020, kiedy liczba osób bezrobotnych wynosiła po 25. W latach 2021–2022 nastąpiło ponowne zwiększenie liczby bezrobotnych – odpowiednio do 34 i 38 osób, co

oznaczało przejściowe pogorszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Od 2023 roku widoczny jest jednak ponowny trend spadkowy – 32 osoby w 2023 roku, 30 w 2024 roku oraz 27 w 2025 roku.

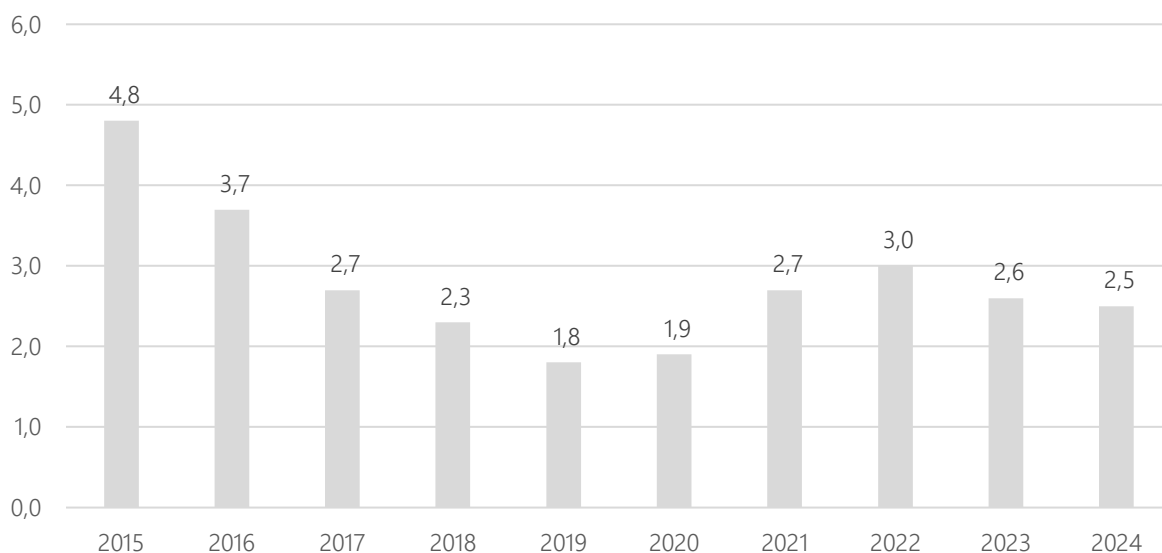
Analizy wskazują, że mimo okresowych wahań, rynek pracy w Gminie Kołaki Kościelne uległ wyraźnej stabilizacji i poprawie w porównaniu z początkiem analizowanego okresu. Spadek liczby bezrobotnych może być efektem zarówno wzrostu aktywności gospodarczej mieszkańców, jak i ogólnokrajowej poprawy sytuacji na rynku pracy.

Wykres 14. Liczba bezrobotnych ogółem w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015-2025

Analiza udziału bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024 wskazuje na wyraźną poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy w ujęciu długookresowym, przy jednoczesnych okresowych wahaniami wskaźnika. W 2015 roku udział bezrobotnych wynosił 4,8% i był najwyższy w całym analizowanym okresie. W kolejnych latach obserwowano systematyczny spadek – do 3,7% w 2016 roku, 2,7% w 2017 roku oraz 2,3% w 2018 roku. Najniższy poziom wskaźnik osiągnął w 2019 roku (1,8%), co świadczyło o bardzo korzystnej sytuacji w odniesieniu do populacji w wieku produkcyjnym. W 2020 roku odnotowano nieznaczny wzrost do 1,9%.

Osiągane wartości dla gminy są niższe w porównaniu do powiatu (4,3%) i w stosunku do województwa (4,6%).

Wykres 15. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w latach 2015-2024 [%]

Środowisko naturalne i ochrona przyrody

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wg danych GUS na koniec 2024 r. wynosiła 1 820,13 ha. Lesistość (wskaźnik pokrycia lasem określonej powierzchni) obszaru gminy wyniosła 24,7%, co jest wartością niższą od średniej wartości dla kraju (30%).

Tabela 7. Grunty leśne na terenie Gminy Kołaki Kościelne w latach 2020-2024 [ha]

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
grunty leśne publiczne ogółem	122,63	122,63	122,63	122,63	124,13
grunty leśne prywatne	1 719,00	1 703,00	1 699,00	1 699,00	1 696,00
ogółem	1 841,63	1 825,63	1 821,63	1 821,63	1 820,13

Ochrona powietrza

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy – Prawo ochrony środowiska obecnie dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Zgodnie z ww. przepisami, na terenie województwa podlaskiego wydzielono 2 strefy oceny jakości powietrza Gminę Kołaki Kościelne zakwalifikowano do strefy podlaskiej.

Tabela 8. Charakterystyka strefy oceny jakości powietrza – strefa podlaska

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ strefy	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony zdrowia [tak/nie]	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony roślin [tak/nie]
PL2002	strefa podlaska	reszta województwa	Tak	Tak

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024.

Wyniki klasyfikacji jakości powietrza wynikające z *Rocznej oceny jakości powietrza w Województwie Podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024* z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzkiego dla strefy podlaskiej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Wynikowe klasy dla strefy podlaskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2024 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej											
Strefa podlaska	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2.5
a	A	A	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A1 ²

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2,

2) Dla pyłu zawieszonego PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza, strefy uzyskała klasę A

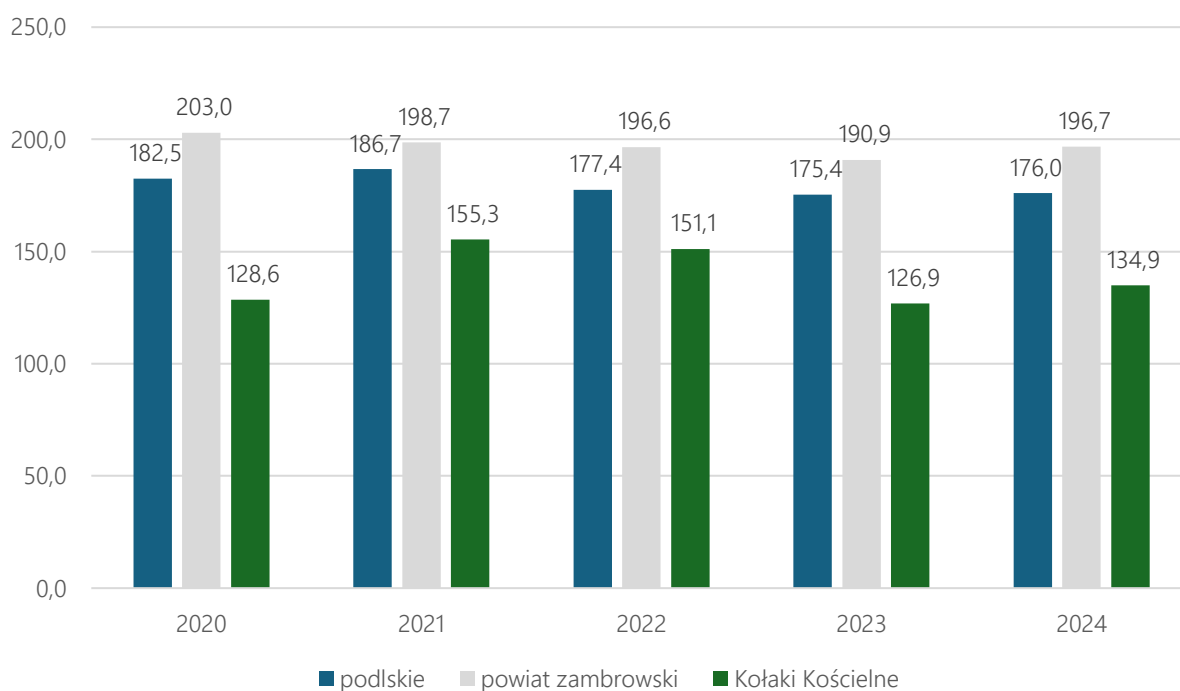
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024.

Bezpośrednio na terenie Gminy Kołaki Kościelne w 2024 roku odnotowano przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Gospodarka odpadami

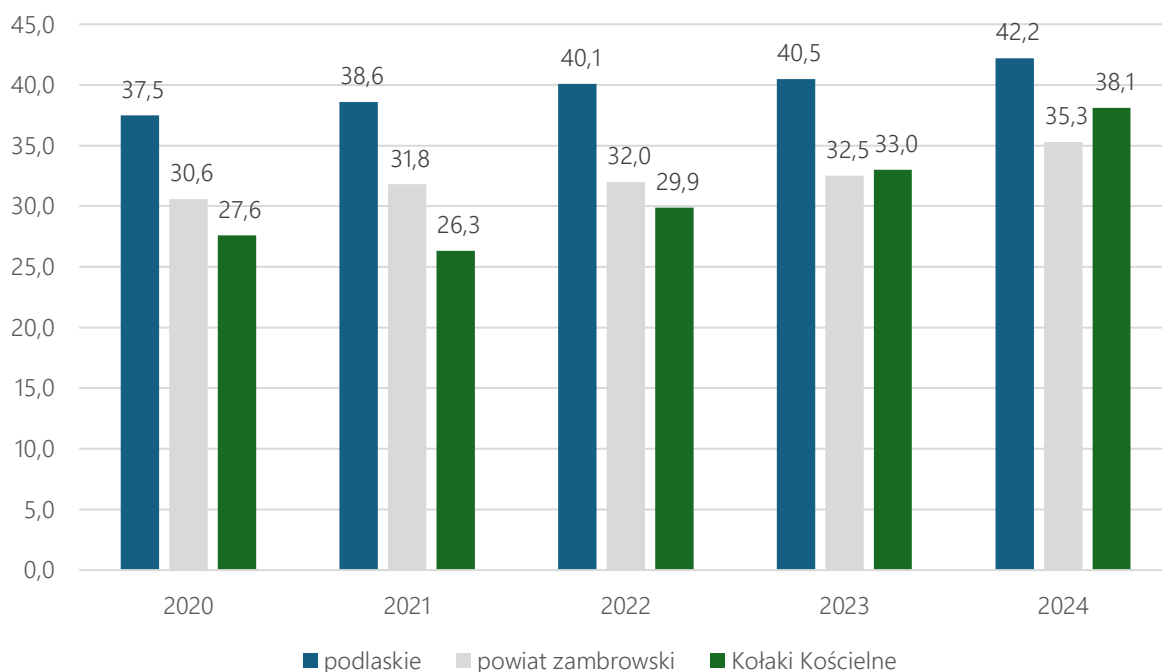
Analiza ilości zmieszanych odpadów z gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkańca w latach 2020–2024 wskazuje na wyraźne różnice pomiędzy Gminą Kołaki Kościelne, powiatem zambrowskim oraz średnią dla województwa podlaskiego. W całym analizowanym okresie wskaźnik dla Gminy Kołaki Kościelne był istotnie niższy niż w powiecie oraz w województwie. W 2020 roku w gminie odnotowano 128,6 kg odpadów zmieszanych na mieszkańca, podczas gdy w powiecie było to 203,0 kg, a w województwie 182,5 kg. Podobna relacja utrzymywała się w kolejnych latach. Najwyższy poziom w gminie wystąpił w 2021 roku (155,3 kg), natomiast w 2022 roku wskaźnik nieznacznie spadł do 151,1 kg. W 2023 roku odnotowano wyraźne obniżenie do 126,9 kg – był to najniższy poziom w całym analizowanym okresie. W 2024 roku nastąpił ponowny

wzrost do 134,9 kg, jednak wartość ta nadal pozostaje znacząco niższa niż w powiecie (196,7 kg) oraz w województwie (176,0 kg). W ujęciu porównawczym różnice są wyraźne – w 2024 roku mieszkańiec Gminy Kołaki Kościelne wytwarzał średnio o około 61,8 kg mniej odpadów zmieszanych niż przeciętny mieszkaniec powiatu oraz o około 41,1 kg mniej niż średnio w województwie.

Wykres 16. Zmieszane odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg] w latach 2020-2024

Analiza udziału odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów w latach 2020–2024 wskazuje na wyraźną poprawę sytuacji w Gminie Kołaki Kościelne oraz stopniowe zbliżanie się do poziomu powiatowego. W 2020 roku udział odpadów zbieranych selektywnie w gminie wynosił 27,6% i był niższy niż w powiecie zambrowskim (30,6%) oraz w województwie podlaskim (37,5%). W 2021 roku nastąpił przejściowy spadek do 26,3%, co oznaczało największą różnicę względem powiatu i województwa w całym analizowanym okresie. Od 2022 roku widoczna jest jednak wyraźna tendencja wzrostowa. W 2022 roku wskaźnik osiągnął poziom 29,9%, w 2023 roku wzrósł do 33,0%, a w 2024 roku osiągnął 38,1%. Oznacza to wzrost o 10,5 punktu procentowego w ciągu czterech lat. Co istotne, w 2024 roku gmina po raz pierwszy przewyższyła średni poziom powiatu zambrowskiego (35,3%), zmniejszając jednocześnie dystans do średniej wojewódzkiej (42,2%). Wnioski z analizy wskazują, że w Gminie Kołaki Kościelne następuje systematyczna poprawa efektywności selektywnej zbiórki odpadów. Szczególnie widoczna jest dynamika wzrostu w ostatnich dwóch latach, co może świadczyć o skuteczności działań organizacyjnych, edukacyjnych lub zmian w systemie gospodarowania odpadami.

Wykres 17. Udział odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów w latach 2020-2024 [%]

Infrastruktura

Gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę wodociągową, brak rozwiniętej sieci kanalizacyjnej oraz brak dostępu do sieci gazowej.

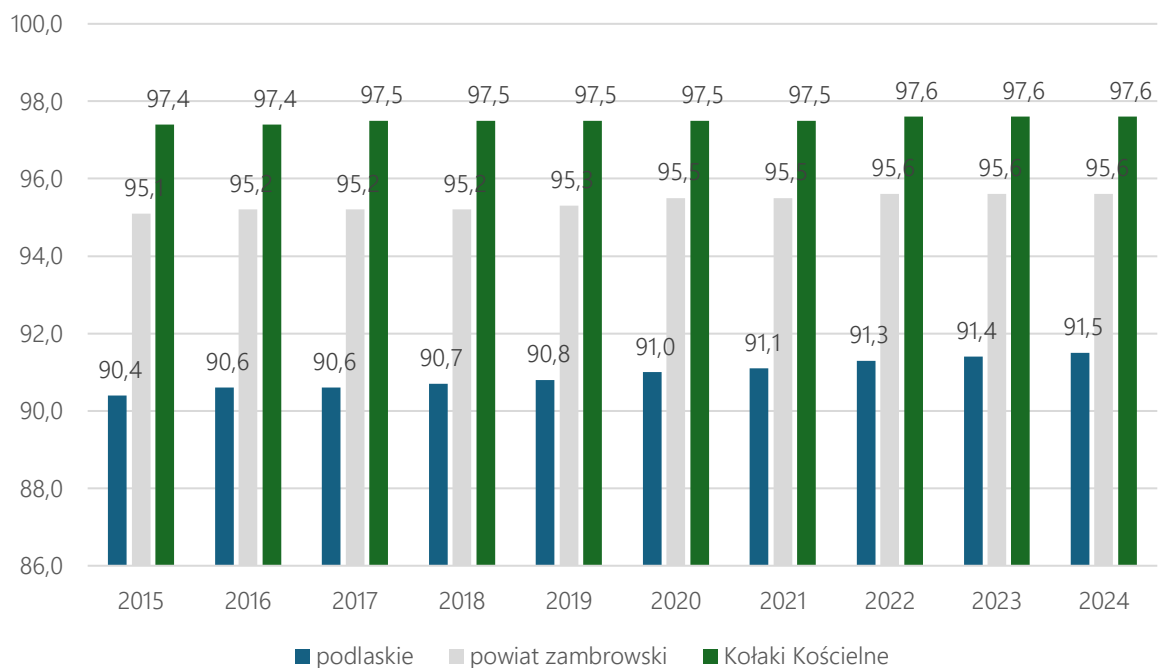
Zaopatrzenie w wodę gminy Kołaki Kościelne opiera się na trzech ujęciach zlokalizowanych w miejscowościach:

- Kołaki Kościelne,
- Szczodruchy,
- Zanie-Leśnica

Zasilają one 3 wodociągi grupowe. Eksploatacją ujęć i sieci wodociągowej zajmuje się Urząd Gminy w Kołakach Kościelnych.

Analiza udziału ludności korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2015–2024 wskazuje na bardzo wysoki i stabilny poziom zwodociągowania w Gminie Kołaki Kościelne, wyraźnie wyższy niż w powiecie zambrowskim oraz w województwie podlaskim. W 2015 roku udział mieszkańców gminy korzystających z sieci wodociągowej wynosił 97,4%. W kolejnych latach wskaźnik utrzymywał się na zbliżonym poziomie, stopniowo rosnąc do 97,6% w latach 2022–2024. Oznacza to, że dostęp do sieci wodociągowej ma praktycznie cała populacja gminy, a poziom zwodociągowania jest niemal pełny. Dla porównania, w powiecie zambrowskim wskaźnik ten wahał się od około 95,1% w 2015 roku do 95,6% w 2024 roku, natomiast w województwie podlaskim wzrósł z 90,4% do 91,5% w tym samym okresie. Gmina Kołaki Kościelne utrzymuje

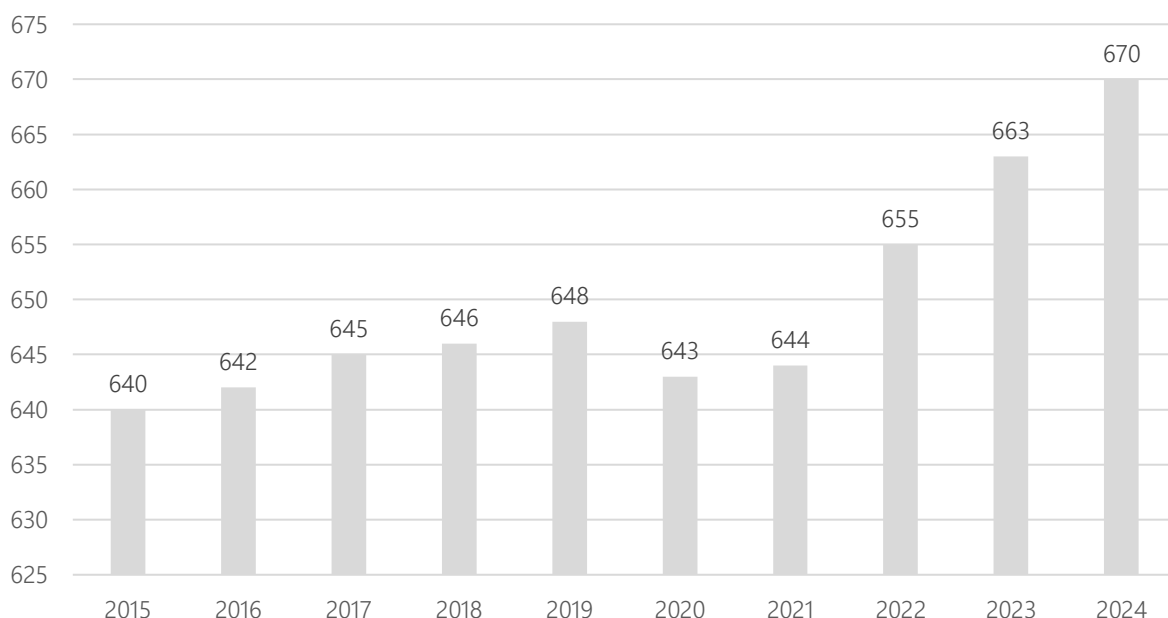
zatem przewagę około 2 punktów procentowych nad powiatem oraz około 6 punktów procentowych nad średnią wojewódzką.

Wykres 18. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w analizie porównawczej w latach 2015-2024

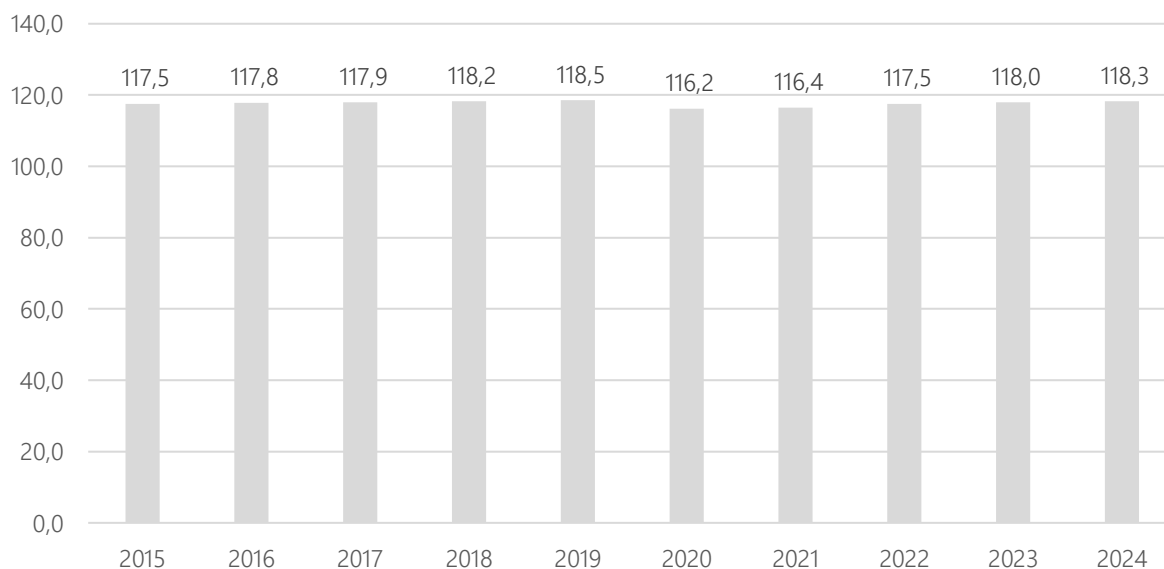
Zasoby mieszkaniowe

Analiza liczby mieszkań w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024 wskazuje na trend wzrostowy, świadczący o stopniowym rozwoju zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. W 2015 roku liczba mieszkań wynosiła 640. W kolejnych latach obserwowano systematyczny, choć umiarkowany wzrost – do 648 mieszkań w 2019 roku. W 2020 roku nastąpiło niewielkie obniżenie do 643 lokali, jednak już w 2021 roku liczba ta ponownie wzrosła do 644. Od 2022 roku widoczna jest wyraźniejsza dynamika wzrostu – 655 mieszkań w 2022 roku, 663 w 2023 roku oraz 670 w 2024 roku. W całym analizowanym okresie zasób mieszkaniowy zwiększył się o 30 mieszkań, co oznacza wzrost o około 4,7% w ciągu dekady. Największy przyrost nastąpił w latach 2022–2024, co może świadczyć o zwiększonej aktywności budowlanej lub oddawaniu do użytkowania nowych budynków mieszkalnych. Trend ten jest szczególnie istotny w kontekście obserwowanego spadku liczby ludności – wzrost liczby mieszkań przy jednoczesnej depopulacji może oznaczać zmniejszanie się liczby osób przypadających na jedno mieszkanie oraz poprawę warunków mieszkaniowych.

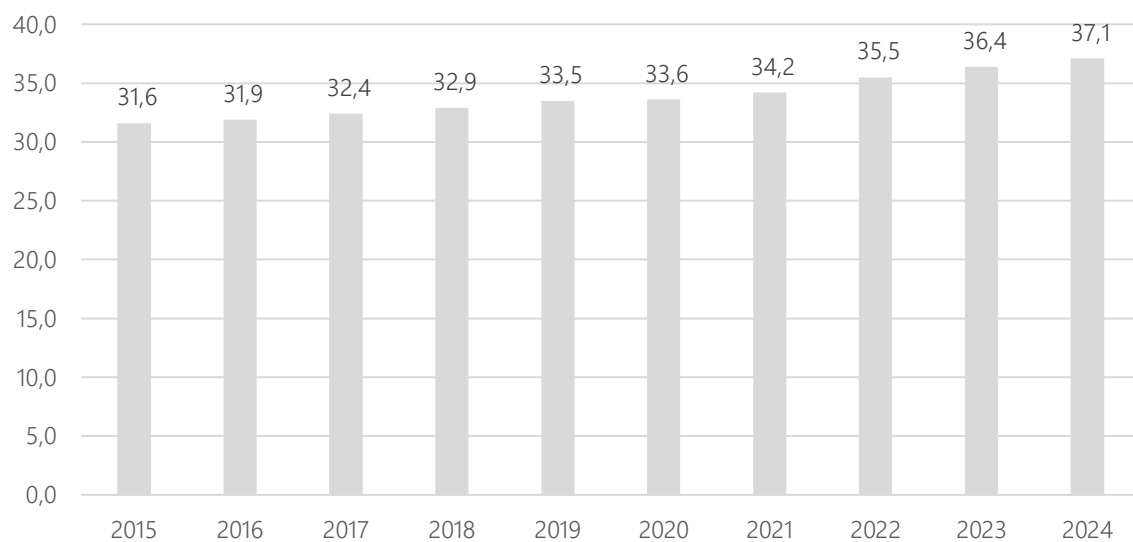
Wykres 19. Liczba mieszkań w latach 2015-2024 na terenie Gminy Kołaki Kościelne

Analiza przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania w Gminie Kołaki Kościelne w latach 2015–2024 wskazuje na wysoki i stabilny poziom tego wskaźnika, z niewielkimi wahaniami w poszczególnych latach. W 2015 roku przeciętna powierzchnia mieszkania wynosiła 117,5 m². W kolejnych latach obserwowano niewielki wzrost – do 118,5 m² w 2019 roku, co stanowiło najwyższą wartość w analizowanym okresie. W latach 2020–2021 nastąpiło przejściowe obniżenie wskaźnika do poziomu 116,2–116,4 m², jednak od 2022 roku ponownie widoczny jest trend wzrostowy. W 2024 roku przeciętna powierzchnia mieszkania osiągnęła poziom 118,3 m².

Wykres 20. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w latach 2015-2024 [m²]

W latach 2020–2024 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę systematycznie rośnie, co może świadczyć o poprawie warunków lokalowych na terenie gminy.

Wykres 21. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w latach 2015-2024 na jedną osobę [m²]

Spis tabel

<i>Tabela 1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań</i>	<i>49</i>
<i>Tabela 2. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne na lata 2026-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.....</i>	<i>78</i>
<i>Tabela 3. Ocena jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Kołaki Kościelne.....</i>	<i>79</i>
<i>Tabela 4. Ocena jednolitych części wód podziemnych na terenie Gminy Kołaki Kościelne.....</i>	<i>80</i>
<i>Tabela 5. Średnia wyników z egzaminu ósmoklasisty osiągnięta w Gminie Kołaki Kościelne w 2024 roku na tle Powiatu Zambrowskiego, Województwa Podlaskiego i Polski.....</i>	<i>93</i>
<i>Tabela 6. Podmioty gospodarcze według klas wielkości w latach 2020-2024</i>	<i>98</i>
<i>Tabela 7. Grunty leśne na terenie Gminy Kołaki Kościelne w latach 2020-2024 [ha]</i>	<i>101</i>
<i>Tabela 8. Charakterystyka strefy oceny jakości powietrza – strefa podlaska</i>	<i>102</i>
<i>Tabela 9. Wynikowe klasy dla strefy podlaskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2024 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.....</i>	<i>102</i>

Spis rysunków i wykresów

<i>Rysunek 1. Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne</i>	<i>54</i>
<i>Rysunek 2. Schemat organizacyjny realizacji Strategii.....</i>	<i>83</i>
<i>Rysunek 3. Kryteria ewaluacji.</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 4. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Kołaki Kościelne na lata 2026-2030.....</i>	<i>88</i>